

Verklarende fiche voor het duurzaam aankopen van **drink- en eetgerei**

Datum: oktober 2020

inhoud

A	Inleiding tot de gids & richtlijnen voor het bestek	3
	1. Over deze productfiche	4
	2. Voor wie is deze fiche?	5
	3. Waarom duurzaam aankopen?	6
	4. Stap voor stap	7
	5. Duurzaamheid in de wetgeving overheidsopdrachten	9
	6. Voorwerp van de opdracht	12
	7. Selectie- & uitsluitingscriteria	13
	8. Gunningscriteria	14
	9. Technische specificaties	16
	10. Bijzondere uitvoeringsvoorwaarden	17
	11. Sociale aspecten in overheidsopdrachten	18
B	Duurzaamheidscontext	19
	1 Scope: duurzaam drink- en eetgerei	20
	2 Relevante wetgeving	22
	3 De markt- feiten en cijfers	25
	4 De markt- trends	28
	5 De duurzaamheidsimpact	30
	6 Beschikbare keurmerken op de markt	45
	7 Adviezen voor aankopers	48
	8 Bijlage 1: hygiënemaatregelen voor het reinigen	50

deel A

Inleiding tot de gids
& richtlijnen voor het bestek

1

OVER DEZE PRODUCTFICHE

De federale overheid wil haar consumptie meer innovatief, sociaal, ethisch en ecologisch verantwoord maken via haar koopkracht. Op die manier wil zij bepaalde beleidsdoelstellingen realiseren en het goede voorbeeld geven. Deze fiches zijn gericht op het inspireren en informeren van publieke aankopers bij het professioneel verduurzamen van overheidsopdrachten.

De productfiches vormen een instrument van het federale beleid voor duurzaam aankopen zoals uitgebreid werd beschreven in de [omzendbrief van 16 mei 2014 of de meest recente regelgeving](#).

De federale aanbestedende instanties dienen bij het lanceren van een overheidsopdracht rekening te houden met de impact op milieu-, sociale en economische aspecten. Die beoordeling moet ambitieus maar realistisch zijn en zoeken naar een evenwicht tussen de drie pijlers van duurzame ontwikkeling.

Elke productgroep heeft andere impacten en risico's op vlak van duurzaamheid. Deze productfiche legt het accent op de belangrijkste impact die u als aankoper kan realiseren binnen de specifieke productgroep en bieden u achtergrond over de criteria die impact kunnen creëren.

Verder vinden aankopers in deze fiche alle relevante informatie met oog op het verduurzamen van hun bestek: nieuwe trends op de markt, praktische instrumenten en tools, objectieve criteria voor het integreren van duurzaamheid in bestekken en indicaties over mogelijke bewijsvoering door de leveranciers.

Tot slot wil de federale overheid een krachtige inspiratiebron aanbieden aan alle overheden die duurzaamheid willen integreren in hun aankoopprojecten, maar onvoldoende tijd en middelen hebben om dit onderzoek en analysewerk binnen hun eigen diensten te verrichten.

2

VOOR WIE IS DEZE FICHE?

Deze informatie is waardevol voor elke overheidsorganisatie die duurzaamheid stap voor stap wil integreren in haar diverse overheidsopdrachten en aankoopprocessen. De informatie in de fiche is dan ook toegankelijk voor alle professionals actief op vlak van duurzaam aankopen, ongeacht de maturiteit van de organisatie en de rol in het aankoopproces.

Deze fiche is in eerste instantie gericht aan alle aankopers binnen de federale overheid, maar biedt tegelijk waarde aan elke institutionele aankoper onderhevig aan de Belgische wetgeving overheidsopdrachten. De doelgroep is ruim en gaat van regionale, provinciale, lokale overheden tot universiteiten, ziekenhuizen, scholengroepen en culturele of andere gesubsidieerde organisaties.

Meer specifiek is deze fiche toegankelijk voor alle betrokken actoren bij het aankoopproces: beleidsmedewerkers, aankopers, duurzaamheidsexperten, milieuambtenaren, sociale regisseurs, juristen enz.

Deze fiche is toegankelijk voor alle betrokken actoren bij het aankoopproces: beleidsmedewerkers, aankopers, duurzaamheidsexperten, milieuambtenaren, sociale regisseurs, juristen, etc.

Ook meer en meer commerciële aankopers hebben interesse in duurzaam aankopen. Via deze productfiches kunnen potentiële leveranciers inzichten verwerven in hoe de overheid binnen haar aankoopbeleid inzet op duurzaamheid. Het kan hen uiteraard ook inspireren voor het verduurzamen van hun eigen aankoopbeleid.

3

WAAROM DUURZAAM AANKOPEN?

Overheidsaankopen zijn goed voor 14% van het Bruto Nationaal Product in Europa¹. Met deze gigantische koopkracht om duurzame producten, diensten en gebouwen aan te kopen kan de overheid de markt doen verschuiven in de richting van innovatie en maatschappelijk verantwoorde productie en consumptie. Wist u dat uw aankoopdossier een hefboom is voor een duurzame transitie van de economie?

Overheden hebben een belangrijke voorbeeld-functie en zijn vaak de eerste grote aankopers van duurzame producten, diensten en gebouwen. Op die manier steunen zij de verdere ontwikkeling van deze markten.

Duurzaam aankopen helpt overheden ook bij het realiseren van hun strategische doelstellingen. Zo kunnen zij via aankoop bijdragen tot het reduceren van broeikasgassen en negatieve milieupacten, kansen bieden aan mensen die het moeilijk hebben op de arbeidsmarkt of samenwerking mogelijk maken met bedrijven die personen met beperkingen tewerkstellen. Tenslotte kunnen zij extra zuurstof geven aan kleine en middelgrote bedrijven of innovatieve producten en nieuwe (duurzame) business modellen stimuleren als eerste grote klant.

De perceptie dat duurzaam aankopen duurder is vaak niet terecht. Duurzaam aankopen is anders gaan denken over aankoopbehoeften en dit kan leiden tot minder aankopen of anders aankopen, vaak met positieve impact op de totale kost van het aankoopproject.

Vanuit al deze invalshoeken (ecologisch, economisch, sociaal en ethisch) wordt duurzaam aankopen ook wel maatschappelijk verantwoord of strategisch aankopen genoemd.

Laagste totale kost of prijs?

De kost van de gewenste goederen, diensten en werken reikt meestal verder dan enkel de aankoopprijs. In de nieuwe wet van 17 juni 2016 wordt het ook mogelijk om levenscycluskosten mee te nemen in een procedure. Dit zijn de kosten gedurende de levenscyclus van een product, dienst of werk, zoals de aanschafprijs, de gebruikskosten en de kosten volgend uit het einde van de levenscyclus, zoals inzamelings- en recyclingkosten. Het wordt zelfs mogelijk om nog verder te gaan en de kosten die te wijten zijn aan externe milieueffecten mee te nemen. Dit kan indien ze gelinkt zijn aan het voorwerp van de opdracht én objectief meetbaar zijn.

¹ <https://bit.ly/2wPiASn>

4

STAP VOOR STAP

- 1 voorbereiding
- 2 marktonderzoek
- 3 opmaak bestek

Als aankoper staat u voor de grote uitdaging om duurzaamheid mee te nemen in alle stappen van het aankoopproces. Het is een misvatting dat duurzaam aankopen begint en eindigt met het integreren van duurzaamheidscriteria in een bestek. Duurzaam aankopen is eigenlijk een proces en een andere manier van denken over aankopen. Alles begint met een goede voorbereiding! In het schema vindt u de 3 grote stappen voor u begint met specificeren.

Duurzaam aankopen doet u niet alleen

Verschillende aankoopdiensten organiseren het aankoopproces op een andere wijze. De term 'aankoper' is een overkoepelende term die in de praktijk verwijst naar een samenwerking tussen juridische experts overheidsopdrachten, interne klanten, milieu- en sociale experts enz. Aan het begin van het aankoopproces is het van belang de juiste competenties te verzamelen om samen na te denken over volgende vragen: Wie zijn de klanten van deze opdracht en wat is hun behoefte? Vanuit welk strategisch kader vertrekken we? Welke interne stakeholders beschikken over de juiste expertise op vlak van duurzaamheid en duurzaam aankopen en hoe creëer je intern draagvlak om hen te betrekken?

Hebben we externe expertise nodig om de juiste keuzes te maken en de impact van onze aankoop in kaart te brengen?

Wat is de aankoopbehoefte nu écht?

Het is vaak taboe maar duurzaam aankopen start met de vraag: Wat hebben we nu echt nodig? Nodig uw (interne) klanten uit en denk samen met hen na. Staan ze open om de aankoopbehoefte eens 'out-of-the-box' te bekijken en misschien te herdefiniëren zodat het makkelijker wordt om duurzaam aan te kopen? Hebben we dit wel nodig? Of kunnen we misschien een alternatief product voorstellen dat én innovatiever én duurzamer is? Wie weet kunnen we het product wel huren inclusief een all-in-one dienstverlening?

Ken uw markt

Een duurzaam product specificëren zonder marktverkenning is niet zonder risico's. Het is belangrijk om de ontwikkelingen op de markt te kennen en zicht te krijgen op de oplossingen die reeds beschikbaar zijn bij meerdere leveranciers. Uw potentiële aanbieders kennen de duurzame innovaties in hun eigen sector. Benut deze expertise volop en ga met hen in gesprek.

Specificeren van oplossingen

Aankopers hechten traditioneel veel belang aan technische specificaties. Deze bieden voor de organisatie de 'zekerheid' dat het geleverde product voldoet aan gedetailleerde eisen. Om meer innovatieve en passende oplossingen aan te kopen is het aangewezen meer te denken in functie van een 'oplossing voor de functionele behoeftes'. Een voorbeeld van functioneel specificeren is het aankopen van licht in plaats van verlichtingsinstallaties.

Hoe veilig in gesprek gaan met een leverancier?

Het wordt jammer genoeg te weinig gedaan, maar u mag in dialoog gaan met de markt tijdens de voorbereidingen van een aankoopdossier. Dit kan met individuele aanbieders of via een collectieve marktbevraging. Het is een goede praktijk om zoveel mogelijk marktspeilers op de hoogte te brengen van uw intentie om de markt te bevragen, zodat zij kunnen deelnemen indien zij dat wensen. Een absolute must is het publiek toegankelijk maken van het resultaat van het marktonderzoek: zorg dat iedereen gelijke toegang heeft tot de informatie die u heeft verkregen tijdens de marktdialoog. Dit kan bv. door het publiceren van een verslag dat publiek toegankelijk is of dat bij het bestek wordt toegevoegd.

5

DUURZAAMHEID IN DE WETGEVING OVERHEIDSOPDRACHTEN

De Belgische regelgeving overheidsopdrachten is van toepassing op alle overheden in België en gebaseerd op Europese regelgeving. Op 17 juni 2016 werd een nieuwe wet inzake overheidsopdrachten (Wet OO 2016) goedgekeurd. Deze wetgeving vervangt de wet OO 2006. Hieronder krijgt u een overzicht van de meest relevante wijzigingen met oog op het duurzaam aankopen van goederen, diensten en werken. Voor nieuws inzake de uitvoeringsbesluiten en de details in de wet verwijzen wij naar <http://www.publicprocurement.be/nl>.

Het naleven van milieu-, sociaal en arbeidsrecht (art. 7 Wet OO 2016)

Ondernemers moeten het milieu-, sociaal en arbeidsrecht naleven volgens het Europees Unierecht, nationale recht of collectieve arbeidsovereenkomsten. Nu wordt ook heel expliciet gemaakt dat zij deze wetgeving ook moeten doen naleven door elke persoon die handelt als onderaannemer in welke fase ook en door elke persoon die personeel tewerkstelt voor de uitvoering van de opdracht. Hierbij wordt rechtstreeks verwezen naar internationale conventies zoals de ILO-conventie. Indien de aanbestedende overheid inbreuken vaststelt kan zij desgevallend maatregelen treffen of een inschrijver uitsluiten. **Zie ook verplichte en facultatieve uitsluitingsgronden in de nieuwe wet OO 2016.**

Het voorbehouden van opdrachten (art.15 Wet OO 2016)

De nieuwe wet stelt dat de toegang tot de opdracht voorbehouden kan worden aan sociale werkplaatsen en aan ondernemers die de maatschappelijke en professionele integratie van gehandicapten of kansarmen tot doel hebben, of dat de uitvoering van opdrachten voorbehouden kan worden in het kader van programma's voor beschermde arbeid, mits ten minste dertig procent van de werknemers van deze werkplaatsen, ondernemingen of programma's gehandicapte of kansarme werknemers zijn.

Het grote verschil t.a.v. de vorige wetgeving is dat de verschillende vormen van sociale economie niet langer gedefinieerd zijn, maar dat er hoofdzakelijk met het 30%-criterium wordt gewerkt.

Het gebruik van keurmerken en labels (art. 54 Wet OO 2016)

Labels en keurmerken kunnen een efficiënt instrument zijn om overheidsopdrachten te verduurzamen. Het gebruik van labels zal zich in de toekomst niet langer beperken tot de bewijsfase, want de nieuwe wet bepaalt dat overheden keurmerken kunnen voorschrijven om besteisen te definiëren. Dit betekent concreet dat de aanbestedende overheid een specifiek label of keurmerk voorschrijft ter definitie van de eisen, op voorwaarde dat andere gelijkwaardige keurmerken en andere geschikte bewijsmiddelen ook worden aanvaard. Belangrijk is dat dit zowel toegelaten is in de technische specificaties als in de gunningscriteria en de uitvoeringsvoorwaarden en dat er hiermee nu ook ingezet zal kunnen worden op sociale of andere kenmerken (momenteel ligt de focus vooral op milieukeurmerken). Belangrijke randvoorwaarde is dat het moet gaan om betrouwbare labels en dat de onderliggende keurmerkeisen van het opgelegde keurmerk alleen betrekking moeten hebben op criteria die verband houden met het voorwerp van de opdracht.

Sociale en ecologische gunningscriteria (art. 81 Wet OO 2016)

Ook in de nieuwe wet overheidsopdrachten kunnen sociale aspecten en milieuaspecten via gunningscriteria beoordeeld worden. Daarnaast kan de aanbestedende overheid in de gunningscriteria ook inzetten op een methodologie m.b.t. de bepaling van de levenscycluskosten. Bijzonder belangrijk m.b.t. sociale overwegingen bij overheidsopdrachten is art. 81, §3 die stelt dat het specifieke productieproces en het specifiek proces voor een andere fase van de levenscyclus kunnen beoordeeld worden op basis van een gunningscriterium. Dit biedt veel kansen met oog op het streven naar eerlijke en duurzame handel en het respect van de arbeidsvoorwaarden en mensenrechten in de keten.

Methodologie voor levenscycluskosten (art. 82 Wet OO 2016)

De nieuwe wet stimuleert het gebruik van een methodologie voor het berekenen van de levenscycluskosten. Het basisuitgangspunt is dat het criterium 'prijs' niet enkel verband houdt met de kost van de verwerking, maar met alle kosten die gepaard gaan met het gebruik van het verworven werk/product/dienst. Dit gaat zowel over de verwervingskosten, de gebruikskosten (zoals kosten voor verbruik van energie), kosten voor onderhoud en kosten verbonden aan het einde van de levenscyclus (zoals kosten voor ophaling, ontmanteling of recyclage). De wet laat wellicht ook toe om 'externaliteiten' mee te nemen in de opdracht (CO₂-uitstoot, watervervuilingskosten) voor zoverre deze objectief meetbaar en te moneteriseren zijn.

De nieuwe wetgeving stuurt aan op de ontwikkeling van gemeenschappelijke berekeningsmethoden voor levenscycluskosten, bijvoorbeeld op Europees, nationaal of regionaal niveau.

Innovatie en Innovatiepartnerschap (art. 40 Wet OO 2016)

In enkele gevallen wenst de overheid specifieke innovatieve oplossingen die nog niet op de markt beschikbaar zijn. In de nieuwe wet is een mogelijkheid opgenomen van 'innovatiepartnerschap' waarbij de aanbestedende overheid aangeeft in de opdrachtdocumenten dat er behoefte is aan innovatieve producten, diensten of werken, en dat met de aanschaf van reeds op de markt beschikbare producten, diensten of werken niet in die behoefte kan worden voorzien. Een innovatiepartnerschap dient te zijn gericht op de ontwikkeling van innovatieve producten, diensten of werken en dient gevolgd te worden door de aankoop van de daaruit resulterende innovaties, mits deze voldoen aan de prestatieniveaus die tussen de aanbestedende overheid en de deelnemers zijn afgesproken. Let op: het is geen evidentie om prestatieniveaus en maximumprijzen te bepalen voor oplossingen die nog niet bestaan!

Los van het innovatiepartnerschap is het mogelijk om innovatie reeds met meer courante methoden in overweging te nemen. Het marktverkenkend onderzoek is wel het meest voor de hand liggend, maar ook onderhandelingsprocedures of het werken met varianten bieden mogelijkheden om innovatie te stimuleren.

Energie-efficiëntieprestaties (art. 168. Wet OO 2016)

Via de nieuwe wetgeving overheidsopdrachten wordt het verwerven van producten, diensten en gebouwen met hoge energie-efficiëntieprestaties aangemoedigd en in sommige gevallen verplicht. Belangrijke randvoorwaarde is dat de hoge eisen op vlak van energie-efficiëntie in overeenstemming moeten zijn met de principes van voldoende concurrentie, kosteneffectiviteit, de economische haalbaarheid, de duurzaamheid en de technische geschiktheid. Ook worden aanbestedende overheden gestuurd naar het overwegen van energieprestatiecontracten bij het plaatsen van opdrachten voor diensten met oog op het realiseren van energiebesparingen op de lange termijn. Het KB van 13 juli 2014 breidt de energie-efficiëntieverplichtingen bij overheidsopdrachten van gebouwen uit naar een hele lijst van bijkomende producten en diensten.

Voor meer informatie over de huidige en nieuwe wet overheidsopdrachten ga naar:

<http://gidsvoorduurzameaankopen.be/nl/juridische-achtergrond>

6

VOORWERP VAN DE OPDRACHT

Het voorwerp van de opdracht is de 'titel' of het 'onderwerp' van de opdracht. Dit moet potentiële inschrijvers overtuigen om de aankondigingsdocumenten en/of het bestek te openen. Hier moet reeds duidelijk gemaakt worden dat het om een duurzame opdracht gaat, gezien alle andere bepalingen in het bestek steeds verwijzen naar de omschrijving van het voorwerp van de opdracht.

De omschrijving van het voorwerp bij een duurzame opdracht is best zo transparant mogelijk over het duurzame karakter van de opdracht. Zo zijn de potentiële inschrijvers meteen op de hoogte van de doelstellingen van de aanbestedende overheid.

Voorwerp van opdracht in de context van het beleid van de organisatie.

"<.....> (naam van de openbare overheid) hecht belang aan de milieuzorg en de sociale aspecten. Dit wordt verklaard in haar <strategisch beleid>, <missie>, <aankoopbeleid>, ..."

Het werkt sterk sensibiliserend.

Door het voorwerp van de opdracht duurzaam te maken nemen overheidsaankopers het voortouw. De markt merkt deze toename in duurzame opdrachten op. Dit signaal kan ervoor zorgen dat de markt meer en meer gaat investeren in duurzame producten en bedrijfsprocessen om zo een goede kans te maken op het binnenhalen van overheidsopdrachten. Hoe meer bedrijven inzetten op duurzaamheid, hoe groter het aantal inschrijvers wordt en hoe competitiever de markt. Dit heeft dan weer een positief effect op de prijs voor duurzame producten en diensten.

Het is stimulerend voor pioniers.

Het integreren van duurzaamheid in het voorwerp van de opdracht is ook een beloning voor die bedrijven die een pioniersrol opnemen en echte voortrekkers zijn op vlak van duurzaamheid. De kans dat zij de opdracht binnenhalen is namelijk veel groter dan voor bedrijven die zich nog moeten omschakelen naar meer duurzame productiemethodes of die nog aan het begin staan van een integratie van duurzame producten in hun catalogus.

Het is noodzakelijk voor de opmaak van het duurzame bestek.

Alle eisen die verder opgenomen worden in het bestek worden gelinkt met het voorwerp van de opdracht. De wetgeving is hier heel duidelijk over: de criteria opgenomen in het bestek dienen verband te houden met het voorwerp van de opdracht.

7

SELECTIE- & UITSLUITINGSCRITERIA

De selectiecriteria hebben uitsluitend betrekking op de leverancier en staan dus los van de eigenschappen van de producten, diensten of werken die worden aangekocht, de wijze van gunning van de opdracht, de uitvoering van de opdracht enz. De grote vraag is hier: welke potentiële leveranciers krijgen toegang tot de opdracht?

Welke selectiecriteria zijn relevant?

Selectiecriteria worden gebruikt om niet geschikte potentiële opdrachtnemers uit te sluiten of om geschikte opdrachtnemers te selecteren die toegang krijgen tot de opdracht. Selectiecriteria zijn echter sterk gereguleerd door de wetgeving overheidsopdrachten, de keuze is dus gelimiteerd. Hieronder volgen enkele opties om duurzaamheid te laten doorwegen bij het selecteren van geschikte leveranciers:

Een overheid kan potentiële opdrachtnemers uitsluiten indien sprake is van ernstige overtreding op vlak van sociale en/of milieuwetgeving.

Verder kunnen eisen opgelegd worden die de geschiktheid van een potentiële opdrachtnemer beoordelen en bepalen of die in staat is de duurzame opdracht uit te voeren. Heeft de potentiële opdrachtnemer al ervaring met duurzame opdrachten? Welke maatregelen neemt hij op vlak van milieubeheer? Hoe worden de sociale risico's beheerd doorheen de keten?

Voor het bepalen van de geschiktheid van de leverancier kan gevraagd worden naar referenties waarbij duidelijk wordt gepeild naar de duurzaamheidsaspecten van de referentieopdrachten. Zo kan u partijen uitsluiten die nog geen enkele ervaring hebben met duurzaamheid.

Er moet echter telkens nagedacht worden over de relevantie van de selectiecriteria en de proportionaliteit in functie van de grootte en de duurtijd van de opdracht. Zo heeft het geen zin om bewijs te vragen van een milieubeheersysteem in een kleine opdracht, omdat de inspanning om het certificaat voor het milieubeheersysteem te verkrijgen disproportioneel zwaar is in vergelijking met de grootte van de opdracht.

Voor gedetailleerde informatie over milieubeheersystemen, zie <http://gidsvoorduurzameaankopen.be/nl/milieu/milieubeheer>.

Voor gedetailleerde informatie over de juridische achtergrond van het integreren van selectiecriteria bij overheidsopdrachten, zie <http://www.publicprocurement.be/nl>.

Uitsluitingscriteria

De niet-naleving van de milieu- en sociale wetgeving, die het voorwerp is geweest van een definitief vonnis of een beslissing met een gelijkwaardig effect, kan beschouwd worden als een overtreding met betrekking tot het professionele gedrag van de betrokken economische operator, of een ernstig vergrijp dat het mogelijk maakt de betrokken partij uit te sluiten van de mededinging voor het contract.

Ref.: Art. 56 en 57 van Richtlijn 2014/24/EU en Art. 80 van Richtlijn 2014/25/EU

8

GUNNINGSCRITERIA

Gunningscriteria zijn criteria die het mogelijk maken om offertes objectief te vergelijken op basis van bv. prijs, kwaliteit en esthetiek, maar ook op vlak van sociale en ecologische duurzaamheid en innovatie. Gunningscriteria worden beoordeeld via een score of een gewicht en op die manier wordt een objectieve vergelijking gemaakt tussen de aanbieders. Eén belangrijke voorwaarde: gunningscriteria moeten gelinkt zijn met het voorwerp van de opdracht en moeten objectief meetbaar zijn! Het opnemen van 'duurzaamheid' als gunningscriterium is dus niet concreet genoeg én niet objectief meetbaar.

Gunningscriteria toegepast in de praktijk

Gunningscriteria voorbeeld	Gewicht
1. Prijs Berekening (bv.): $\text{Laagst opgegeven prijs} / \text{opgegeven prijs} \times 0,60$	60%
2. Milieucriteria (De aanbestedende overheid verduidelijkt verder de gewichten die gegeven zullen worden aan de onder deze tabel vermelde criteria) Berekening (bv.): $\text{Totaal gescoorde punten} / \text{maximum aantal te scoren punten} \times 0,35$	35%
3. ...	5%

In de hierboven vermelde tabel zal het gewicht dat aan de milieucriteria wordt toegekend vastgesteld worden door de inkoper naar gelang de specifieke aanbesteding. Vertegenwoordigers van diverse sectorfederaties herinneren er vaak aan om dit gewicht niet te onderschatten, om duurzaamheid in de toekenningsfase sowieso een kans te geven.

Gebruik van labels en aanverwante criteria:

Criteria opgenomen in dit document en in een label zijn steeds een momentopname. Deze worden continu gereviseerd om de meest recente marktevoluties te volgen en het wordt bijgevolg aanbevolen om de laatste stand van zaken op vlak van lastenboek te consulteren op de website van het label zelf.

Een keurmerk kan zowel gebruikt worden als (bewijsvoering) voor technische criteria als voor gunningscriteria. In het eerste geval geldt dit als minimale eis, in het tweede geval kunnen extra punten verdiend worden bij het voldoen aan de uitgeschreven onderliggende criteria van het keurmerk. Artikel 54 van de wet overheidsopdrachten van 17 juni 2016 geeft een uitgebreid overzicht van de wijze waarop u naar keurmerken kunt verwijzen in een bestek. De meest algemene en juridisch correcte manier bestaat er in de technische eisen die u wenst te benadrukken (en die verband houden met het voorwerp van opdracht) op te nemen in (een bijlage) aan het bestek. Vervolgens vermeldt u dat een bepaald keurmerk of een set van keurmerken (of gelijkwaardig) als mogelijk bewijs op de naleving van de technische eis(en) voldoet. Neem gelijkwaardig bewijsmateriaal mee in overweging.

Het is ook mogelijk om een kruisverwijzing tussen technische specificaties en gunningscriteria te maken:

Bijvoorbeeld:

- Technische eis:
Eventuele papieren handleidingen bij het product zijn gedrukt op papier met minstens 70% gerecycleerde vezels of vezels uit duurzaam beheerde bossen (op basis van aanwijzingen op het FSC of PEFC label of gelijkwaardige labels).
- Gunningscriterium:
Indien meer dan 70% van de vezels van de eventuele papieren handleidingen van gerecycleerde oorsprong of uit duurzaam beheerde bossen is (zie technische eis), dan kunt u extra punten krijgen (op basis van aanwijzingen op het FSC of PEFC label of gelijkwaardige labels).

9

TECHNISCHE SPECIFICATIES

Onder de technische specificaties worden de kenmerken of eigenschappen beschreven waaraan het product of de dienst minimaal dient te voldoen. Dit vormt een grote opportuniteit voor duurzaamheid, want hier stellen we de duurzame of technische eisen op van het product, de dienst of het werk. Keurmerken en certificaten zijn een eenvoudige en veelgebruikte methode om aan te tonen dat aan de technische specificaties is voldaan. Ze kunnen ook gebruikt worden als bron voor het zoeken naar technische kenmerken die opgenomen kunnen worden in het bestek.

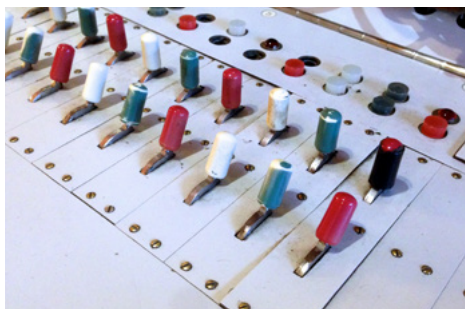
Let op!

Zijn uw verplichte criteria marktconform?

Wat is een betrouwbaar label?

Keurmerken zijn voor aanbestedende diensten een handig instrument om op een snelle manier te oordelen of een product voldoet aan een aantal milieu- of sociale eisen. Nochtans bestaat er een wildgroei aan keurmerken en is het niet toegelaten om zomaar elk keurmerk in te zetten in het kader van overheidsopdrachten. De wetgeving overheidsopdrachten omschrijft daarom de voorwaarden waaraan een keurmerk moet voldoen. Alle in de gids vermelde keurmerken voldoen aan de eisen van de wetgeving. Voor meer informatie over keurmerken, zie <http://gidsvoorduurzameaankopen.be/nl/milieu/keurmerken>.

10 — BIJZONDERE UITVOERINGSVOORWAARDEN

Uitvoeringsvoorwaarden dienen door de opdrachtnemer gerespecteerd te worden tijdens de uitvoering van de opdracht. Uitvoeringsvoorwaarden zijn een ideaal instrument om opdrachtnemers aan te zetten om te investeren in duurzaamheid tijdens de volledige duur van de opdracht. Er moet een link zijn met het voorwerp van de opdracht, maar uitvoeringsvoorwaarden kunnen betrekking hebben op de leveringsvoorwaarden, de (sociaal of ecologisch verantwoorde) productiewijze, duurzaam HR-beleid, enz.

“ *U, als aankoper, heeft een belangrijke hefboom voor duurzaamheid in handen: koopkracht.*”

**Jo Versteven, expert duurzame overheidsopdrachten,
Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling**

11

SOCIALE ASPECTEN IN OVERHEIDSOPDRACHTEN

Aanbestedende diensten kunnen op verschillende manieren rekening houden met sociale en ethische overwegingen in overheidsopdrachten.

Het betreft het respecteren van de nationale, Europese en internationale sociale wetgeving, het bevorderen van gelijke kansen voor mannen en vrouwen en culturele diversiteit, het bepalen van technische eisen die een (betere) toegankelijkheid voor mensen met een handicap toelaten, het inschakelen van minder gekwalificeerde doelgroepen en werklozen (kansengroepen), het respecteren van de conventies van de Internationale Arbeidsorganisatie en van de mensenrechten, fatsoenlijke arbeidsomstandigheden, het rekening houden met aanvaardbare lonen (IAO-conventie nr. 94) bij de gunning van de opdracht, het rekening houden met duurzame handelspraktijken, het rekening houden met de sociale gevolgen van productieprocessen in de hele levenscyclus van een product of een dienst, het treffen van de nodige maatregelen om de deelname van beschutte werkplaatsen (maatwerkbedrijven) en sociale inschakelingsondernemingen aan te moedigen, het zorgen voor voldoende opleiding, veiligheidsinstructies ... voor het personeel.

Voor aankopers is het echter wel belangrijk om hiermee op een gepaste manier rekening te houden. De overwegingen kunnen namelijk, afhankelijk van hun aard, pas tijdens bepaalde fases van de aanbestedingsprocedure worden meegewogen.

Voor gedetailleerde informatie over deze sociale en ethische aspecten en hun toepassing in overheidsopdrachten, gelieve de website te raadplegen op:

<http://gidsvoorduurzameaankopen.be/nl/sociale-aspecten>

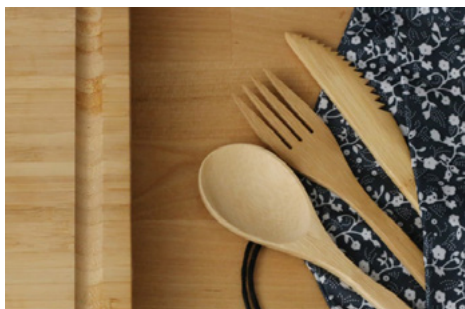
deel B

Duurzaamheidscontext

1 —

SCOPE: DRINK- EN EETGEREI

In scope:

Dit document heeft betrekking op het gebruik van **duurzaam drink- en eetgerei** door overheden. Hiermee worden cateringmaterialen bedoeld zoals bekers, bestek, borden en kommen.

Wat betreft materialen wordt gefocust op die materialen die kunnen beschouwd worden als duurzaam: herbruikbaar drink- en eetgerei uit plastics én in mindere mate drink- en eetgerei voor eenmalig gebruik bestaande uit gerecycleerde of bio-gebaseerde materialen.

Het document heeft zowel betrekking op **evenementen** georganiseerd door overheden als op het gebruik van drink- en eetgerei in de **eigen werking** van overheden.

Niet in scope:

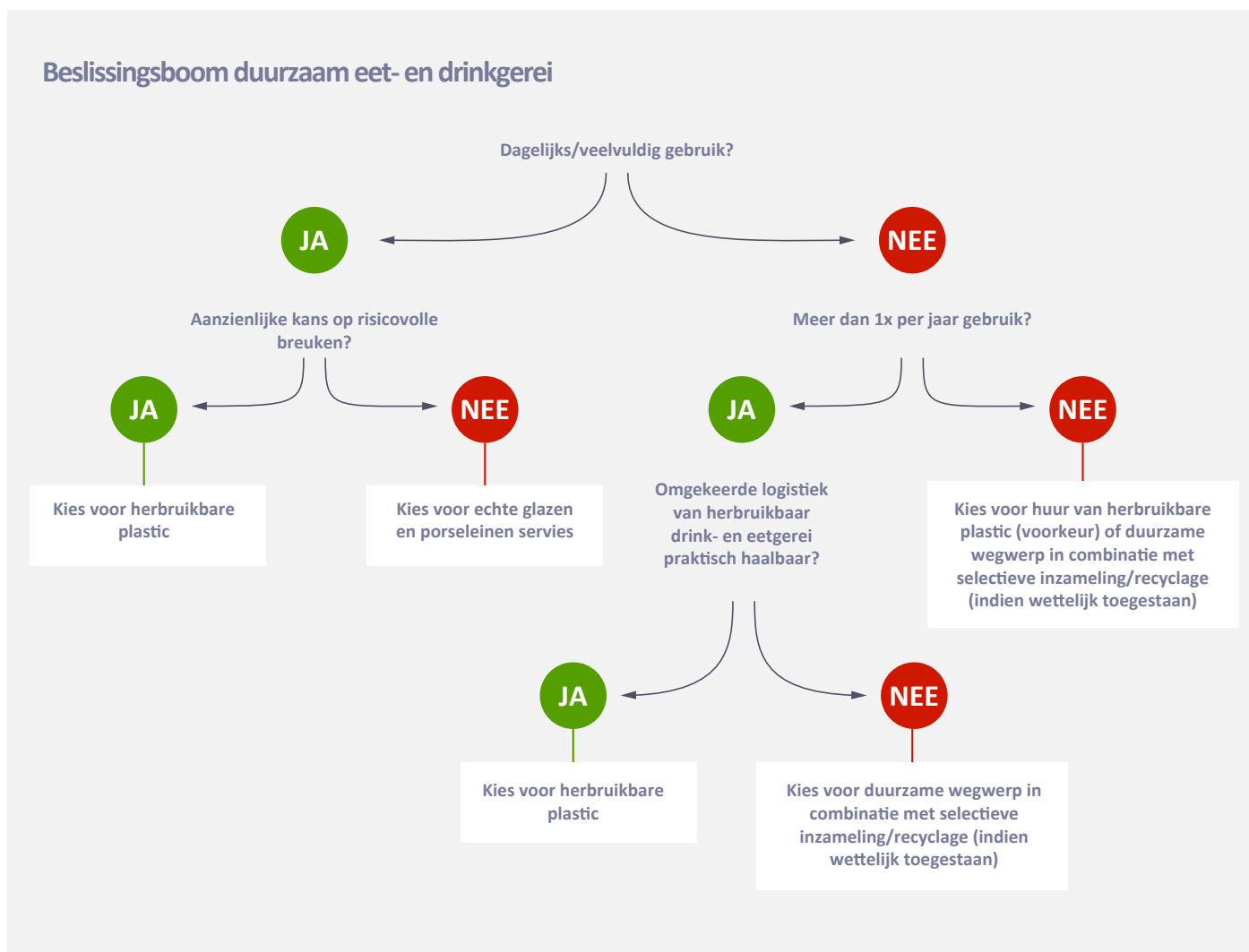
Het gebruik van wegwerp drink- en eetgerei uit virgin plastics heeft een te negatieve milieu-impact en wordt om deze reden niet meegenomen in de scope van deze fiche. Verschillende van deze plastic wegwerpmaterialen zullen verboden worden in de Europese Unie vanaf juli 2021 (Single Use Plastics richtlijn, zie hieronder), of zijn nu reeds (voor wat betreft drinkgerei) verboden te gebruiken door overheden in Vlaanderen (VLAREMA-wetgeving, zie hieronder).

Glazen en porseleinen servies laten we in deze fiche buiten beschouwing. Het hergebruiken van bestaande stocks aan deze materialen scoort op milieu-vlak meestal het beste, maar is niet altijd even praktisch en veilig in gebruik, zeker niet op evenementen. Voor dagelijks en veelvuldig gebruik in omstandigheden waar breuken niet veel voorkomen en weinig risico inhouden verdient glas en porselein steeds de voorkeur. Zo lang een glas of porseleinen bord niet breekt is de levensduur vele malen langer dan gelijk welke herbruikbare plastic beker of bord. Vooral de krasgevoeligheid verkort de levensduur van verschillende soorten plastic drink- en eetgerei.

Bij de keuze tussen glas/porselein, herbruikbare plastics en duurzame wegwerp, kan volgende beslissingsboom helpen:

Deze fiche start met het bespreken van de relevante wetgeving (hoofdstuk 2), enkele inzichten van de markt (hoofdstuk 3) en de huidige trends (hoofdstuk 4). Vervolgens wordt in hoofdstuk 5 de duurzaamheidsimpact besproken van drink- en eetgerei en op welke manier (overheids)aankopers een positieve impact kunnen creëren doorheen de volledige levenscyclus van het aankooptraject. Hoofdstuk 6 bespreekt de duurzaamheidslabels en certificaten. Tot slot sluiten we in hoofdstuk 7 af met enkele concrete tips die aankopers onmiddellijk kunnen integreren in hun duurzaam aankooptraject.

2

RELEVANTE WETGEVING

Recente Europese en Vlaamse wetgeving heeft een serieuze boost gegeven aan de opmars van herbruikbaar drink- en eetgerei. Hieronder volgt een kort overzicht van deze wetgeving.

Europa: Single Use Plastics richtlijn¹

Deze Europese richtlijn voert beperkingen in op bepaalde plastic producten voor eenmalig gebruik. Het gebruik van bepaalde plastic wegwerpproducten waarvoor alternatieven bestaan wordt verboden. En daarnaast komen er specifieke maatregelen om het gebruik van de vaakst weggegooid plastic producten terug te dringen. Volgens de nieuwe regels worden voor eenmalig gebruik bestemde plastic borden, bestek, rietjes, ballonnestokjes en wattenstaafjes vanaf 2021 verboden. Voor bepaalde andere plastic producten voor eenmalig gebruik, zoals drinkbeker en voedselverpakkingen, is er geen verbod maar moeten de lidstaten wel maatregelen treffen om tot een ambitieuze en aanhoudende consumptievermindering te komen.

De richtlijn moet zijn omgezet in de Europese lidstaten tegen midden 2021. De verplichtingen gaan voor eetgerei zoals plastic borden en bestek verder dan wat nu in de Vlaamse wetgeving staat (zie hieronder). Het is best dat overheden daar nu al op anticiperen. Voor drinkbeker is de Vlaamse wetgeving strenger dan de Europese richtlijn.

Vlaams Gewest: VLAREMA wetgeving rond cateringmateriaal en wegwerpverpakkingen²

Sinds 1 januari 2020 is het voor Vlaamse overheden en lokale besturen in hun eigen werking en door hen georganiseerde evenementen verboden drank te serveren in cateringmateriaal³ voor eenmalig gebruik.

1 <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2019/904/oj>

2 VLAREMA-artikels 5.3.12.1, 5.3.12.2 en 5.3.12.3. Voor een uitgebreide interpretatie van deze nieuwe wetgeving: zie het [interpretatiedocument](#). Opgehaald via: <https://www.ovam.be/wetgeving-cateringmateriaal>.

3 Alles wat gebruikt wordt voor het aanbieden en nuttigen van etenswaren en drank, met uitsluit van voorverpakte dranken of etenswaren.

Het betreft evenementen die vanuit gemeentelijk initiatief zelf door de gemeente worden georganiseerd. Evenementen waar de overheden zelf bepalen hoe de catering verloopt, bijv. door een marktbevraging.

Het betreft niet:

- de handelaars die dranken en voedingsmiddelen verkopen op door de overheden georganiseerde markten en kermissen.
- de evenementen die door de gemeente worden toegelaten. In dat geval gelden de regels voor evenementen, niet georganiseerd door de overheid⁴.

Het begrip "interne werking" interpreteert OVAM als 'de administratieve werking (bureaus, personeel,...)'. In geval van overheidsdiensten, zoals een zwembad, sporthal of buitenschoolse kinderopvang waar zowel internen als externen drank consumeren, moet bekeken worden wie het hoofdaandeel in de cateringafname op zich neemt. Indien het merendeel externen: éénmalige drankverpakkingen mogen nog aangeboden worden. Indien het merendeel internen: geen éénmalige drankverpakkingen meer."

In geval van een sporthal, zwembad of buitenschoolse kinderopvang komt het er in de praktijk dus meestal op neer dat éénmalige drankverpakkingen nog aangeboden mogen worden op voorwaarde dat voldoende pmd-vuilnisbakken een goede sortering garanderen.

Daarentegen, wanneer er een evenement georganiseerd wordt, wordt de uitbater als eventorganisator beschouwd, en is de wetgeving voor "evenementen, georganiseerd door overheden" van toepassing.⁵

Dit verbod geldt ook voor publieke evenementen georganiseerd door derden, maar voor deze groep is er een uitzondering voorzien: indien de organisator een systeem voorziet dat garandeert dat minstens 90% van de eenmalige verpakkingen gescheiden wordt ingezameld voor recyclage, dan mogen wel nog drankverpakkingen voor eenmalig gebruik gebruikt worden. Vanaf 2022 wordt dit percentage opgetrokken tot 95%. Deze uitzondering geldt dus niet voor overheden.

Vanaf 1 januari 2022 is dit verbod ook van toepassing op het aanbieden van bereide voedingsmiddelen⁶ in cateringmateriaal voor eenmalig gebruik. Het gaat hier om wegwerpborden, wegwerpbestek, wegwerpbekers (bv. voor soep, pasta), aluminiumfolie en wegwerprecipiënten (bv. voor hamburgers, slaatjes, frieten). Voorverpakte voedingswaren in wegwerpverpakking, zoals voor snoep, chocolade of chips, zijn wel nog toegelaten.

Brussels gewest

De stad Brussel heeft wel wetgeving rond wegwerpplastic. In stad Brussel is het sinds 1 juli 2019 verboden om wegwerpplastic te gebruiken op openbare evenementen⁷. Plastic bekertjes, bakjes, bestek, rietjes of ballonnen zijn er sinds dan verboden op festivals en andere publieke evenementen in de stad.

Naast herbruikbare materialen zijn ook kartonnen bordjes en bekertjes of bestek en rietjes in bamboe toegestaan. Ook blikjes zijn nog toegestaan.

In de algemene beleidsverklaring van de Brusselse regering 2019-2024 staat dat de Regering het gebruik van plastic voorwerpen voor eenmalig gebruik zal verbieden op evenementen die plaatsvinden op het grondgebied van het Gewest.

4 Zie interpretatiedocument voetnoot 2.

5 <https://www.ovam.be/faq-vlarema-artikelen-53121-53122-en-53123>

6 Voedingsmiddelen die ter plaatse worden klaargemaakt, samengesteld, opgewarmd, geregereerd of ontdooid.

7 Reglement met betrekking tot het verbod op het gebruik van plastic wegwerpproducten tijdens evenementen in de openbare ruimte: https://www.brussel.be/sites/default/files/bxl/reglement_plastic_NL.PDF

Waals Gewest

Vanaf 1 januari 2021 mogen drankverpakkingen, rietjes, bestek, mengstokjes, voedselverpakkingen, ballonnestokjes en borden voor eenmalig gebruik niet meer worden gebruikt in voor het publiek toegankelijke instellingen. De inrichtingen waar het om gaat zijn: de horecasector, festivals, themakermis of concerten, kantines of zelfs vergaderingen op de werkvloer ...

Bij wijze van voorbeeld is de regering voornemens om binnen haar eigen departementen of bij evenementen die zij met ingang van dezelfde datum organiseert, geen dranken meer te schenken in wegwerpbekers. Voedsel bereid in wegwerp plastic wordt vanaf januari 2022 verboden.

Vanaf 1 januari 2021 is het ook verboden om dranken te schenken in recipiënten voor eenmalig gebruik bij openbare evenementen in Wallonië, tenzij deze specifiek worden ingezameld en gerecycled.⁸

8 <https://www.wallonie.be/fr/actualites/interdiction-de-plusieurs-ustensiles-en-plastique-usage-unique>

3

DE MARKT - FEITEN EN CIJFERS

Europese productie

Zowel voor herbruikbaar drink- en eetgerei als drink- en eetgerei voor eenmalig gebruik bestaande uit gerecycleerde of bio-gebaseerde materialen is er productie in België en/of onze buurlanden. Voor wat betreft herbruikbare PP bekers is de grote meerderheid van de in België gebruikte bekers afkomstig van enkele producenten uit Frankrijk en Duitsland⁹.

Ook voor bio-gebaseerd drink- en eetgerei voor eenmalig gebruik (bvb uit PLA) zijn er heel wat Europese producenten, waaronder in Duitsland, Frankrijk, Nederland en ook België¹⁰.

Ondanks de aanwezigheid van voldoende Europese producenten, duikt er ook af en toe minder kwalitatief en goedkoper drink- en eetgerei op dat afkomstig is van de Aziatische markt. Soms zijn deze producten niet genormeerd (bvb. voor voedselveiligheid), en bestaat de kans dat er giftige stoffen in gebruikt worden. In principe mogen deze niet op de Belgische markt verkocht worden.

Opmars van herbruikbare bekers

Onder stimulans van de Europese Single Use Plastics richtlijn en de Vlaamse VLAREMA-7 wetgeving rond cateringmateriaal maken meer en meer grote spelers op de bekermarkt de shift van wegwerpbekers naar herbruikbare bekers. AB InBev bijvoorbeeld introduceerde in de zomer van 2019 660 000 herbruikbare bekers op bijna 80 evenementen en verschillende permanente locaties zoals bars, sportstadions en pretparken¹¹.

Die bekers bespaarden tijdens de zomer van 2019 alleen al 25 miljoen wegwerpbekers. Ook Alken-Maes communiceerde in februari 2020 dat ze 1,5 miljoen herbruikbare bekers aankopen. Daarmee kunnen ze tot 60% van hun klantenbestand herbruikbare bekers aanbieden. 40% van hun bekercapaciteit blijven wegwerpbekers. Vooral de grote festivals zoals Rock Werchter, Tomorrowland en Pukkelpop blijven voorlopig inzetten op wegwerpbekers en maken gebruik van de uitzondering die de VLAREMA-7 wetgeving voorziet.¹²

9 Info behaald uit marktconsultatie. Telefonisch gesprek met Ecocup (maart 2020).

10 Info behaald uit marktconsultatie. Telefonisch gesprek met Biopla (juni 2020).

11 https://ab-inbev.be/nl_BE/news/evaluatie-van-eerste-herbruikbare-bekers-106-ton-plastic-bespaard-en-40-minder-reinigingskosten

12 <https://www.tijd.be/ondernemen/voeding-drank/alken-maes-introduceert-herbruikbare-bekers/10208678.html>

Herbruikbare recipiënten scoren beter dan wegwerprecipiënten

Het aanbod aan duurzaam drink- en eetgerei kan opgesplitst worden in herbruikbare recipiënten en 'duurzame' wegwerprecipiënten. Herbruikbare recipiënten bestaan in hoofdzaak uit plastics zoals polypropyleen (PP), polycarbonaat (PC), Polystyreen (PS) en copolyester (zoals Tritan ©). 'Duurzame' wegwerprecipiënten (met duurzaam bedoelen we hier dat de milieu-impact minder negatief is dan de niet duurzame alternatieven) bestaan vooral uit biogebaseerde materialen zoals Poly Lactic Acid (PLA), suikerrietvezel (bagasse) en gerecycleerd karton. Of uit 100% gerecycleerde materialen, zoals rPET wegwerpbekers.

Algemeen kan gesteld worden dat herbruikbare recipiënten op vlak van duurzaamheid beter scoren dan de duurzame wegwerprecipiënten.

Maar veel hangt af van het aantal maal dat herbruikbare recipiënten effectief hergebruikt worden. In hoofdstuk 5 rond de duurzaamheidsimpact wordt hier verder op ingegaan.

Een uitgebreid lokaal aanbod aan herbruikbare bek-ers

In België zijn er heel wat spelers op de markt die zich specifiek richten op de verkoop of verhuur van herbruikbare bek-ers. Naast commerciële bedrijven zijn sociale economie bedrijven ook meer en meer actief op de verhuurmarkt of staan ze in voor de reiniging en eventueel stockage van bek-ers van derden.

Daarnaast zijn ook de brouwers belangrijke partijen in de markt van (duurzame) drinkbek-ers. De grote brouwers zoals AB Inbev, Haacht en Alken-Maes hebben ondertussen grote hoeveelheden (verschillende miljoenen) aan herbruikbare bek-ers in stock die ze verhuren aan hun klanten. Maar ook kleinere brouwers en drankenproducenten hebben ondertussen een aanbod.

Beperkt aanbod aan herbruikbaar eetgerei

De markt van herbruikbare borden, kommen en bestek is minder goed ontwikkeld. Hoewel er oplossingen voorhanden zijn, worden ze momenteel (2020) slechts beperkt gebruikt op evenementen en in de eigen werking van overheden. In Vlaanderen worden ze vanaf 1 januari 2022 verplicht (voor overheden), dus hoogstwaarschijnlijk zal de markt hier meer en meer op inspelen in 2021 en 2022.

Biogebaseerde wegwerp is populair maar is niet al-tijd een duurzame oplossing

De laatste jaren staan plastic producten en verpakkingen in een steeds negatiever daglicht. Dit komt voornamelijk doordat deze plastics heel vaak in het leefmilieu terecht komen en onze zeeën en oceanen vervuilen. De meeste plastics zijn niet bio-degradeerbaar. Ze desintegreren wel tot heel kleine stukjes die in het leefmilieu terecht komen. Uiteindelijk komen ze in de oceanen terecht als micro plastics, waar ze de mariene ecosystemen verstoren, en via de vis die wij eten ook in ons lichaam terechtkomen, met mogelijke gezondheidsproblemen als gevolg.

Een van de antwoorden van de markt op dit probleem is het aanbieden van composteerbare verpakkingen en wegwerpproducten. De laatste jaren zetten steeds meer marktpartijen daarop in. Voor drink- en eetgerei gaat het meestal om producten bestaande uit (C-)PLA, karton of suikerrietvezel.

Wat is het verschil tussen bio-gebaseerd en composteerbaar?¹

In de praktijk bestaan er **biologische** producten die **composteerbaar** zijn : deze hebben maximaal 12 weken nodig om afgebroken te worden en mogen daarom wel bij het groenafval, en producten die **biologisch afbreekbaar** zijn: deze producten hebben een langere tijd nodig om afgebroken te worden en mogen daarom niet bij het groenafval.

Positief is dat deze producten worden gemaakt van hernieuwbare grondstoffen en er dus geen olie nodig is voor de productie. Vaak scoren deze producten op vlak van CO2 voetafdruk beter dan wegwerpproducten uit virgin plastics.

Toch zijn er kanttekeningen te plaatsen bij de composteerbaarheid. Vaak staat op deze producten een logo 'OK compost'. Nochtans mogen deze producten niet samen met het voeding- en tuinafval worden ingezameld. Meestal belanden ze bij het restafval en worden ze dus afgevoerd voor verbranding.

In regel zijn 'composteerbare' producten en verpakkingen enkel industrieel composteerbaar onder specifieke en gecontroleerde omstandigheden, dus niet in de thuiscompost. Als de condities niet optimaal zijn dan breekt het materiaal niet af, of slechts ten dele (met mogelijke vorming van microplastics tot gevolg). Bovendien heeft het composteren van composteerbare plastics weinig meerwaarde voor de productie van compost: het breekt voor 90% af tot CO2 en water en draagt niet of nauwelijks bij tot de kwaliteit van de compost.

Ook mogen composteerbare plastics niet in de (nieuwe) pmd-zak. Deze kunnen immers de recyclage verstoren als ze niet goed herkend worden door de sorteersensoren.

Als conclusie kunnen we stellen dat gebruik maken van composteerbaar drink- en eetgerei enkel duurzaam kan zijn indien er garantie is op selectieve inzameling en compostering in een industriële composteringsinstallatie.

1 Zie publicatie OVAM: hoe kunnen we bioplastics composteren? <https://bit.ly/31jLHNc>

4

DE MARKT - TRENDS

Recycled content in drank- en eetgerei

Een recente trend is het gebruik van gerecycleerde materialen in drank- en eetgerei. Sinds enkele jaren worden wegwerp PET bekers aangeboden die bestaan uit 100% gerecycleerde PET (post-consumer PET flessen). Een aantal producenten bieden ook herbruikbare PP bekers aan die bestaan uit 30% gerecycleerde PP. En bij herbruikbare PC bekers wordt het voetje van wijnglazen of speciale bierglazen soms uit 100% gerecycleerde materialen gemaakt.

Gebruik maken van gerecycleerde materialen kan de milieu-impact aanzienlijk doen dalen (zie meer info in hoofdstuk 5). Vraag wel steeds de nodige attesten dat het gebruik van gerecycleerde materialen in drink- en eetgerei voedselveilig zijn.

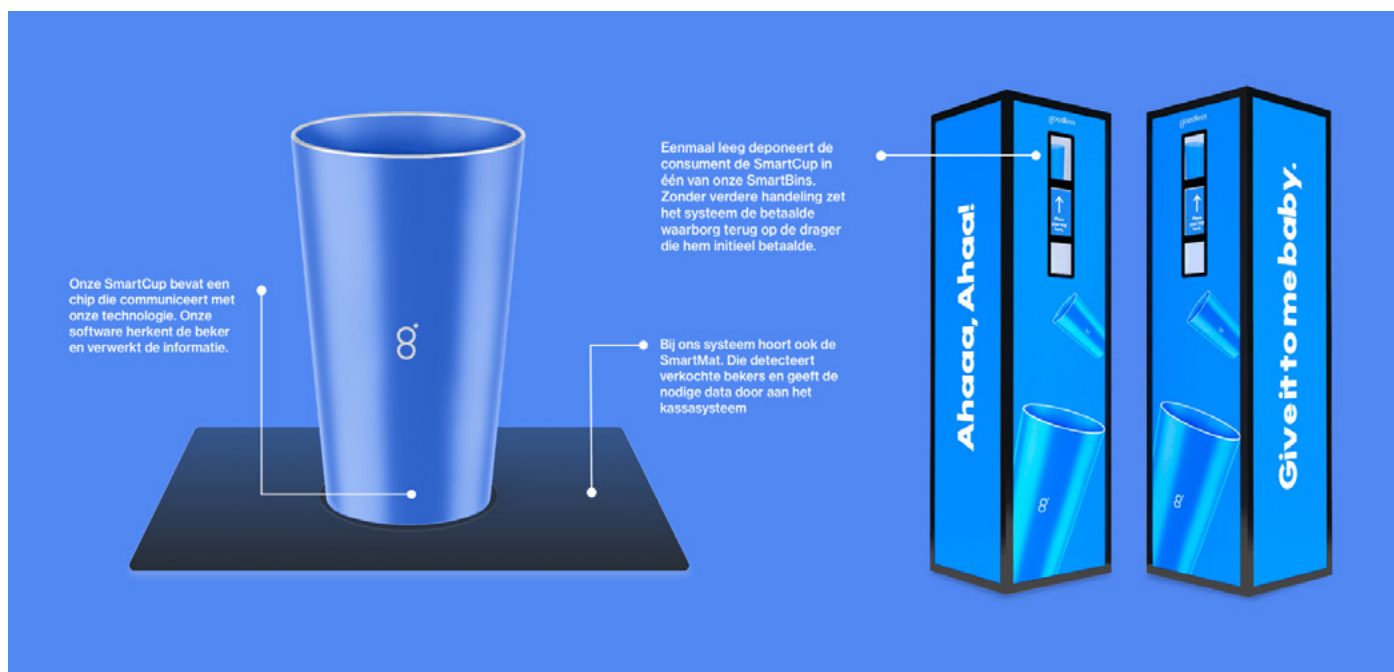
*Figuur 1 –
Duurzaam plastic bierglas
(Bron: <https://bit.ly/37qNWSZ>)*

Slimme bekers

‘Slimme bekers’ hebben een RFID tag, waardoor verschillende zaken gemonitord kunnen worden op een evenement zoals het aantal bekers in omloop en welke drank er in de beker zit. Ook de afrekening kan geautomatiseerd worden via dit systeem. Bij het inleveren van een slimme beker wordt de waarborg automatisch teruggestort op de rekening van diegene die de waarborg initieel heeft betaald. Goodless¹³ is momenteel de enigste Belgische speler die een dergelijk systeem aanbiedt. Goodless geeft aan een systeem te hebben voor de verwijdering van de tags bij einde-leven van de bekers, zodat de tags de recyclage van de bekers niet bemoeilijken en de tags apart gerecycleerd kunnen worden¹⁴.

¹³ <https://www.goodless.be/tools/#smartcups>

¹⁴ Marktconsultatie Goodless, Rudi De Kerpel, 27 maart 2020.

Figuur 2 – Slimme bekere van Goodless

Sociale economie bedrijven zetten in op retour-logistiek herbruikbare bekere

Eind 2019 hebben 6 sociale economie bedrijven via het “[Wash-it](#)” project de handen in elkaar geslagen om het terugnemen, wassen en stockeren van herbruikbare bekere te organiseren op een duurzame en maatschappelijk verantwoorde wijze. Wash-it ondersteunt organisatoren door te zoeken naar de meest efficiënte oplossing, op basis van de wasbehoefte en de beschikbare capaciteit van de deelnemende maatwerkbedrijven. In elke Vlaamse provincie is ondertussen een professionele wasstraat operationeel. Volledig onder controle door sociale economie bedrijven.

Wash-it heeft ondertussen ook reeds samenwerkingscontracten afgesloten met enkele grote spelers (Eco-cup, Festicup en Cup Concept) voor de afwas van herbruikbare bekere. Hiermee wordt verzekerd dat een groot gedeelte van de herbruikbare bekere in Vlaanderen op een lokale, ecologisch en sociaal verantwoorde manier worden gewassen.

Wash-it bereidt zich momenteel ook voor op het aanbieden van een wasservice voor herbruikbaar eetgerei zoals bestek, kommen en borden. Vanaf 2021 zullen zij deze dienst ook aanbieden.

Verhuur zit in de lift

Meer en meer marktpartijen bieden duurzaam drank- en eetgerei aan in een verhuurmodel. Dit heeft het grote voordeel dat je als overheid niet zelf tot de aankoop moet overgaan van herbruikbare bekere, bestek, borden, e.d. Zeker als je slechts sporadisch deze materialen nodig hebt is het vaak voordeliger én milieu-vriendelijker om deze te huren in plaats van te kopen. Een aankoop wordt interessant wanneer het drink- of eetgerei vele keren per jaar gebruikt wordt. Voor de interne werking van de overheid is het verhuurmodel sowieso minder aan de orde.

DE DUURZAAMHEIDSIMPACT VAN DUURZAAM DRINK- EN EETGEREI

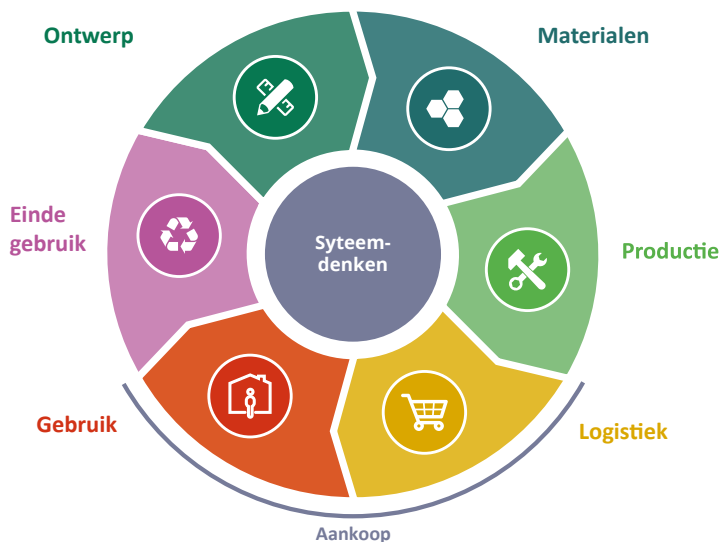

Wat zijn de belangrijkste duurzaamheidsimpacten binnen de productgroep van duurzaam drank- en eetgerei? Een duurzame overheidsopdracht houdt rekening met verschillende beleidsdoelstellingen. Voor de federale overheid worden ze opgesomd in de omzendbrief van 16 mei 2014 of in de meest recente regelgeving. Deze beleidsdoelstellingen zijn heel ruim en kunnen u als aankoper inspireren bij het zoeken naar de specifieke doelstellingen die u wenst te bereiken met uw aankoopdossier. Elk product, dienst of werk heeft eigen duurzaamheidsaspecten, dit zijn die aspecten waar je écht impact kan realiseren.

Bijvoorbeeld: het is logisch dat u bij de aankoop van koffie impact hebt op eerlijke handel en biologische landbouw, maar geen impact hebt op vlak van sociale economie en kansengroepen. Om heel goed te kiezen uit alle mogelijke duurzaamheidscriteria is het als aankoper belangrijk te weten welke hefboomen tot duurzaamheid je kan activeren door je aankoop. Dit geeft focus en zorgt ervoor dat je niet afgeleid wordt om minder relevante duurzaamheidsaspecten te integreren in een bestek.

Naast relevante duurzaamheidsaspecten die gelinkt zijn aan een product, dienst of werk kan het ook zijn dat de aankoopdienst vanuit haar organisatie eigen accenten legt en die meeneemt in het aankoopproces. Bijvoorbeeld als kostreductie een belangrijke doelstelling is van de aankoopdienst kan het zijn dat dit primeert doorheen het volledige aankoopproces. Duurzaam aankopen is net het evenwicht zoeken tussen het realiseren van de duurzame beleidsdoelstellingen en de prioriteiten en ambities binnen de aankoopdienst.

De schakels in de productieketen

Bron: Vlaanderen Circulair, Flanders DC

In dit hoofdstuk gaan we dieper in op de duurzaamheidsimpact van duurzaam drink- en eetgerei en bekijken we de levenscyclus ervan om te onderzoeken welke manieren vervolgens mogelijk zijn om het bestek zo te schrijven dat drink- en eetgerei zo duurzaam mogelijk wordt geproduceerd, geleverd en uiteindelijk verwerkt.

We bespreken zowel de duurzaamheidsimpact van herbruikbaar drink- en eetgerei uit plastics als drink- en eetgerei voor eenmalig gebruik bestaande uit gerecycleerde of bio-gebaseerde materialen.

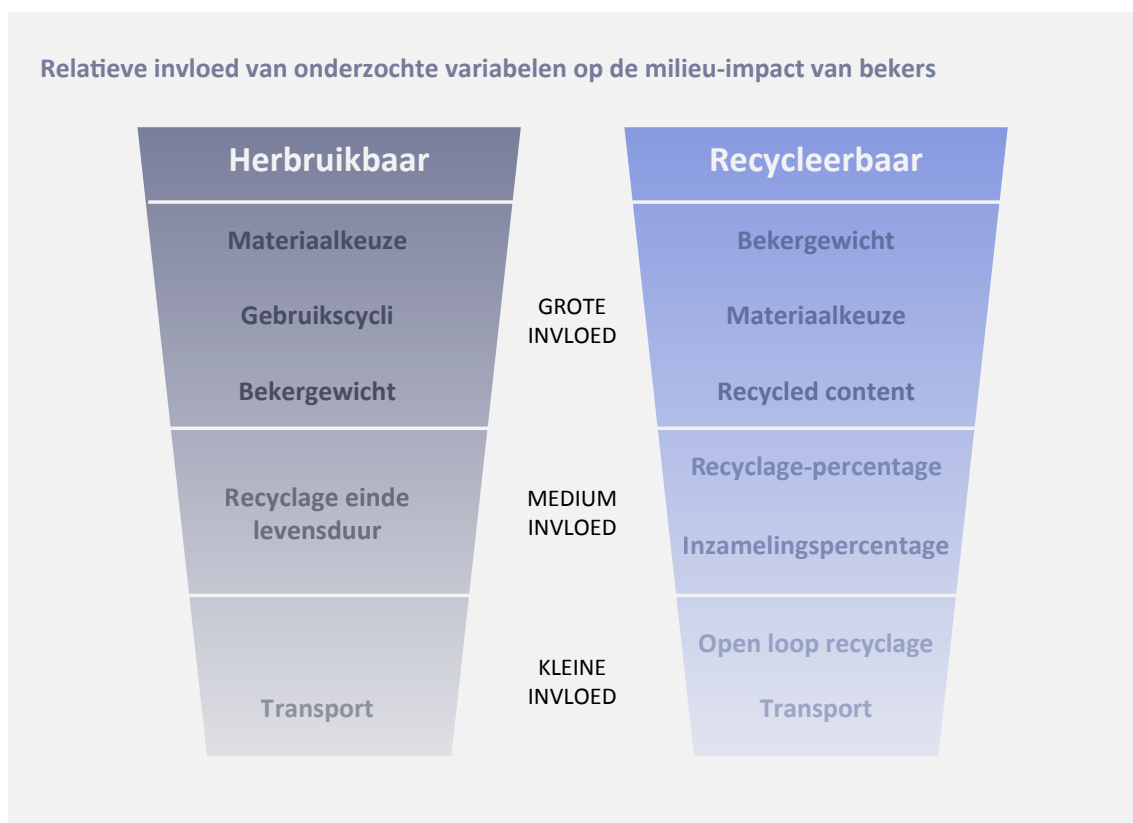

We baseren ons voor dit hoofdstuk in grote mate op 2 studies die in opdracht van de OVAM werden uitgevoerd:

- Studie draaiboek drink- en eetgerei op evenementen – eindrapport. OVAM, 2017.
- Update Studie: Drink- en eetgerei op evenementen. OVAM, 2020.

In de studie van 2017 werd een meta-analyse gemaakt van 16 LCA-studies van drinkbeker-systemen. In de update van 2020 werd de meta-analyse aangevuld met 9 recente LCA-studies, en werd er ook een eigen “quickscan LCA” uitgevoerd waarbij een beeld geschetst wordt van de verschillende parameters die de milieuscore van bekervan beïnvloeden.

Uit de OVAM-studie (2020) blijkt dat de grootste milieu-impacten zitten in de materiaalkeuze, de gebruikscyclus, het bekeergewicht en het aandeel recycled content (zie figuur hieronder).

Figuur 3 – Relatieve invloed van onderzochte variabelen op de milieu-impact van bekervan

De verschillende impacten worden hieronder verder besproken.

Ontwerp

Alles begint bij het ontwerp van het drink- en eetgerei. Keuzes die hier gemaakt worden hebben een impact op de volgende fases in de levenscyclus. Als aankoper kan je rekening houden met volgende aspecten die gerelateerd zijn aan de ontwerpfase. Ontwerpaspecten zijn vooral relevant bij herbruikbaar drink- en eetgerei.

Kies voor producten van goede kwaliteit

Niet alle herbruikbaar drink- en eetgerei is van even goede kwaliteit. Naast de keuze van materialen die de kwaliteit bepaalt, is het gewicht ook indicatief. Vaak hebben lichtere modellen een kortere levensduur dan iets zwaardere modellen met meer materiaal in. Een degelijke beker plooit als je erop trapt, en versplintert niet. Tegenwoordig is het bijvoorbeeld een trend om PP bekers steeds dunner te maken waardoor ze goedkoper in aankoop worden. De keerzijde is echter dat ze sneller breken.

Let daarnaast bij de beoordeling van de kwaliteit zeker ook op het aantal wasbeurten waarvoor het drink- en eetgerei gewaarborgd zijn (met en zonder schade aan bedrukking).

Kies voor een tijdloze bedrukking

De kans dat herbruikbaar drink- en eetgerei veel langer gebruikt zal worden ligt veel hoger wanneer er geen bedrukking is of wanneer de bedrukking zo neutraal mogelijk wordt gehouden. Gebruik zeker geen datums of namen van feesten. Bedrukte bekers worden ook veel vaker meegenomen door bezoekers als aandenken. Hierdoor kan de milieuwinst die geboekt wordt door te kiezen voor herbruikbare bekers deels teniet gedaan worden.

Kies voor zo weinig mogelijk bedrukking

Dit geldt voornamelijk voor PP bekers. Doordat matte bekers er iets minder “premium” uitzien wordt er soms voor gekozen om de bekers rondom rond in kleur te bedrukken. Dit kan echter moeilijkheden opleveren bij de recyclage doordat de inkt voor contaminatie zorgen.

Kies voor producten die stapelbaar zijn

Stapelbare exemplaren hebben verschillende voordelen: ze nemen minder plaats in bij stockage en er zijn minder transporten nodig. Ze zijn dus zowel kostenefficiënter als duurzamer. Als je reeds beschikt over herbruikbare bekers en je plant een nieuwe aankoop, let er dan op dat de nieuwe exemplaren stapelbaar zijn op de oude. De meeste bekers in de standaard formaten zijn stapelbaar. Vooral de speciale glazen (longdrink, wijnglazen, speciale bieren) zijn meestal niet stapelbaar. Weeg dus goed af of je er gebruik wil van maken.

Materialen

Binnen de groep van duurzaam drink- en eetgerei is er een grote diversiteit aan gebruikte materialen. In de OVAM-studie (2017, 2020) werd een vergelijkende analyse gemaakt van deze materialen. Uit de studie blijkt dat vanuit milieu-oogpunt herbruikbaar drink- en eetgerei de voorkeur verdient boven drink- en eetgerei voor eenmalig gebruik. Hoe vaker drink- en eetgerei hergebruikt worden, hoe groter het milieuvoordeel. Gemiddeld gezien hebben herbruikbare bekers vanaf 10 keer hergebruik een lagere milieu-impact dan bekers voor eenmalig gebruik.

In de OVAM-studie (2017, 2020) werd op basis van beschikbare LCA-studies een milieuscore gegeven aan de meest voorkomende materialen van drink- en eetgerei. Milieu-score A is het meest duurzaam. Iedere overgang naar een ‘hogere’ milieuscore betekent een verdubbeling van de milieu-impact. Milieuscore B betekent bij benadering dus een verdubbeling van de milieu-impact t.o.v. milieuscore A.

In de groep herbruikbaar drink- en eetgerei scoren producten uit Bio-PE, PP en (C-)PLA het beste qua milieu-impact, gevolgd door producten in PC of copolyester. In de groep drink- en eetgerei voor eenmalig gebruik scoren producten uit rPET, suikerrietvezel en Bio-PE het beste, gevolgd door PLA, gerecycleerd karton en hout. Let wel, dit zijn enkel de producten die het beste scoren van de onderzochte materialen uit de OVAM-studie. Over andere materialen worden geen uitspraken gedaan.

Aangezien dit document enkel focust op duurzaam drink- en eetgerei bespreken we hieronder enkel die materialen die een A of B score krijgen in de OVAM-studie.

Herbruikbaar drink- en eetgerei

Biogebaseerde PE (Bio-PE of biogene polyetheen)

Biogene polyetheen wordt gemaakt uit Ethanol. Het kan gemaakt worden van verschillende hernieuwbare grondstoffen zoals suikerbiet, suikerriet en tarwe. Uit de bio-ethyleen monomeren kunnen dan traditionele polymeren gemaakt worden zoals HDPE, LDPE, LLDPE. De producteigenschappen zijn identiek aan die van conventioneel polyethyleen. Ook de recyclage kan op dezelfde manier, en in dezelfde recyclageketens van conventioneel PE. Het is niet bio-degradeerbaar. Grote voordeel op vlak van duurzaamheid is dat het niet gemaakt is uit fossiele grondstoffen maar uit hernieuwbare biomassa én dat de CO₂-emissies van Bio-PE slechts één tiende zijn van die van PE gemaakt van aardolie¹⁵.

Zowel bij een hoge hergebruiksgraad (>150 keer) als bij een beperktere hergebruiksgraad (<150) heeft dit materiaal een milieuscore A.

Momenteel is de vraag naar dit soort bekervaten nog niet groot genoeg. De productiekost ligt nog aanzienlijk hoger dan PP bekervaten. Er zijn dan ook quasi geen marktpartijen die deze bekervaten momenteel commercieel aanbieden.

PP (polypropyleen)

PP is het standaard materiaal voor een herbruikbare beker. Soms wordt het ook gebruikt als materiaal voor herbruikbare borden en kommen. PP bekervaten zijn sterk, quasi onbreekbaar en relatief goedkoop. Het enigste nadeel is dat ze niet doorzichtig zijn (niet helder) en er daardoor iets minder “premium” uitzien. Maar die onhelderheid heeft ook een voordeel, namelijk dat krassen veel minder zichtbaar zijn. In vergelijking met heldere PC bekervaten, waar krassen direct zichtbaar zijn, kunnen onheldere PP bekervaten dus langer gebruikt worden. Dit heeft een grote invloed op de milieuscore. Volgens een marktconsultatie¹⁶ kunnen PP bekervaten gemiddeld 200 keer hergebruikt worden.

Sommige PP-bekervaten op de markt bevatten ook reeds tot 30% gerecycleerde materialen. De milieu-impact van die bekervaten is ongeveer 15% lager dan van bekervaten uit volledig nieuwe PP¹⁷. De meeste Belgische spelers kiezen echter bewust voor bekervaten uit 100% virgin PP. De voornaamste redenen hiervoor zijn de traceerbaarheid van de materialen en het beperktere risico op contaminatie¹⁸.

Vooraf bij massa-evenementen en bij evenementen waar de kans groot is dat bekervaten niet steeds met zorg (= vermijden van krassen) worden behandeld zijn PP bekervaten veruit de beste keuze.

Bij een hoge hergebruiksgraad heeft PP een milieuscore A, en bij een beperktere hergebruiksgraad milieuscore B.

15 OVAM-studie (2017, p.9).

16 Telefonisch gesprek (25 maart 2020) met Erik Costeur, Wash-it.

17 Zie OVAM-studie (2017), p. 10.

18 Info behaald uit marktconsultatie Ecocup en Goodless (maart 2020).

PC (polycarbonaat)

Bekers uit polycarbonaat kunnen een alternatief zijn voor PP bekers wanneer de bekers met voldoende zorg worden behandeld, bijvoorbeeld op kleinere evenementen. In tegenstelling tot PP zijn PC bekers volledig helder. Dat maakt dat ze qua uitzicht dichter aanleunen bij echte glazen en er dus mooier uitzien dan PP bekers. PC wordt veel gebruikt voor bekers in speciale vormen, zoals voor wijn en speciale bieren. PC bekers zijn een stuk duurder dan PP bekers.

Ze zijn quasi onbreekbaar, maar hebben wel een lage krasbestendigheid, waardoor de bekers een kortere levensduur hebben dan PP bekers. Volgens een marktconsultatie¹⁹ kunnen PC bekers gemiddeld 50 keer hergebruikt worden. Nadien zijn ze te veel bekrast om nog gebruikt te kunnen worden. Ook zijn PC bekers gemiddeld genomen zwaarder dan PP bekers. Ze bevatten dus meer grondstoffen.

Beide factoren (beperkte levensduur en meer grondstoffen) zorgen er voor dat PC bekers een hogere milieu-impact hebben dan PP bekers. Bij een hoge hergebruiksgraad hebben PC bekers een milieuscore B, en bij een beperkte hergebruiksgraad (wat realistischer is door de lage krasbestendigheid) milieuscore C.

PC bekers bevatten ook Bisphenol-A (BPA), wat een stof is die schadelijk is voor de menselijke gezondheid. Eis als aankoper altijd dat het BPA ruim onder de Europese norm zit.

Copolyester (bvb. Tritan ©)

De meest gekende copolyester beker is die uit Tritan©. Dit materiaal wordt voor veel toepassingen gebruikt en is een alternatief voor polycarbonaat. In vergelijking met PC bevat het geen BPA en is het sterker, krasbestendiger en nog helderder. Het benadert de helderheid van glas. Het wordt gezien als de “rolls royce” van de herbruikbare beker. Keerzijde is dat deze bekers duur zijn, gemiddeld 2 à 3 euro per beker. Ze worden dan ook bijna enkel gebruikt voor speciale vormen zoals voor wijn en speciale bieren.

Copolyester heeft dezelfde milieu-impact als PC. Bij een hoge hergebruiksgraad hebben Copolyester bekers een milieuscore B en bij een beperkte hergebruiksgraad milieuscore C.

PS (Polystyreen)

Polystyreen is een veel gebruikt materiaal voor herbruikbaar eetgerei zoals borden, kommen en bestek. De markt van herbruikbaar eetgerei is momenteel echter nog niet goed ontwikkeld.

Bij een hoge hergebruiksgraad heeft PS een milieuscore A, en bij een beperkte hergebruiksgraad milieuscore B.

SAN (Styrene-acrylonitrile resin)

SAN is een materiaal dat ongeveer 70% styreen en 30% acrylonitrile bevat. Het wordt vaak gebruikt als alternatief op polystyreen omdat het sterker is, meer rigide en chemisch resistenter dan polystyreen. Het is resistent tegen kokend water, vaatwasbestendig en microgolfovenbestendig. Het heeft ook een goede krasbestendigheid en is onbreekbaar.

Voor bekers wordt het soms gebruikt voor speciale vormen (wijnglazen, speciale bieren), als alternatief op PC. Voor eetgerei wordt het o.a. gebruikt voor borden en kommen.

Herbruikbaar C-PLA (Crystallized Poly Lactic Acid)

PLA wordt vaak gebruikt voor drink- en eetgerei voor eenmalig gebruik. Wanneer er tijdens het productieproces talk wordt toegevoegd, ontstaat CPLA (Crystallized Poly Lactic Acid), wat hittebestendig is tot 85°C.

19 Telefonisch gesprek (25 maart 2020) met Erik Costeur, Wash-it.

CPLA wordt soms gebruikt voor herbruikbare borden en kommen. Voor bekers wordt dit materiaal minder gebruikt omdat het niet transparant is. C-PLA is vaatwasser- en microgolfovenbestendig tot 85°C. Wanneer hogere temperaturen gebruikt worden is CPLA minder aangewezen.

Bij zowel een hoge als beperkte hergebruiksgraad heeft C-PLA een milieuscore A.

Composiet materialen

We vermelden hier nog even kort de composietmaterialen, bvb. op basis van bamboe of andere houtsoorten. Deze worden soms als 'duurzaam' gepromoot omdat er natuurlijke vezels gebruikt worden, maar passen eigenlijk minder goed in een circulaire economie. De natuurlijke vezels worden gebonden met plastic harsen om producten van te maken. Deze harsen kunnen schadelijke emissies veroorzaken²⁰. En doordat het om samengestelde materialen gaat kunnen ze niet gerecycled worden.

Conclusie

Als samenvatting zijn in de tabel hieronder de verschillende soorten herbruikbare materialen weergegeven die momenteel courant worden aangeboden op de markt, samen met een score op een aantal producteigenschappen.

Overzichtstabel eigenschappen herbruikbare materialen

	Prijs	Krasbestendigheid	Breeksterkte	Glashelderheid	Vaatwasbestendigheid	BPA-vrij
PP (polypropyleen)	★★★★	★★★★	★★★★	★	★★★★	★★★★
PC (polycarbonaat)	★★	★	★★	★★★★	★★	★
SAN (Styrene-acrylonitrile resin)	★★	★	★★	★★	★★	★★★★
Copolyester	★	★★★★	★★★★	★★★★	★★★★	★★★★
Herbruikbaar C-PLA (Crystallized Poly Lactic Acid)	★	★★	★★	★	★★	★★★★

Voor herbruikbaar drink- en eetgerei is de levensduur van de materialen een belangrijke factor die de duurzaamheid bepaalt. Hoe langer de levensduur, hoe lager de milieu-impact. De belangrijkste factoren die de levensduur bepalen zijn de breeksterkte, de krasbestendigheid en de vaatwasbestendigheid.

PP bekers en eetgerei zijn quasi onbreekbaar, heel vaatwasbestendig en door hun onhelderheid veel minder gevoelig voor krassen (krassen zijn minder zichtbaar). Daardoor hebben ze van alle bekers de langste levensduur. PC en SAN bekers en eetgerei hebben een iets kortere levensduur, doordat ze minder krasbestendig zijn en iets sneller kunnen breken. Copolyester bekers (zoals bvb. Tritan®) scoren binnen de groep 'glasheldere' bekers het beste op vlak van levensduur.

Belangrijk kanttekening is dat het aantal keer dat de herbruikbare bekers kunnen hergebruikt worden groter is dan het minimum aantal keer dat ze moeten gebruikt worden opdat ze een lagere milieu-impact hebben dan wegwerpbekers (zie deel 'Gebruik' i.v.m. kantelpunten van verschillende materialen).

20 <https://www.leefmagazine.be/lees/gezond-leven/zijn-bamboe-koffiebekers-schadelijk>

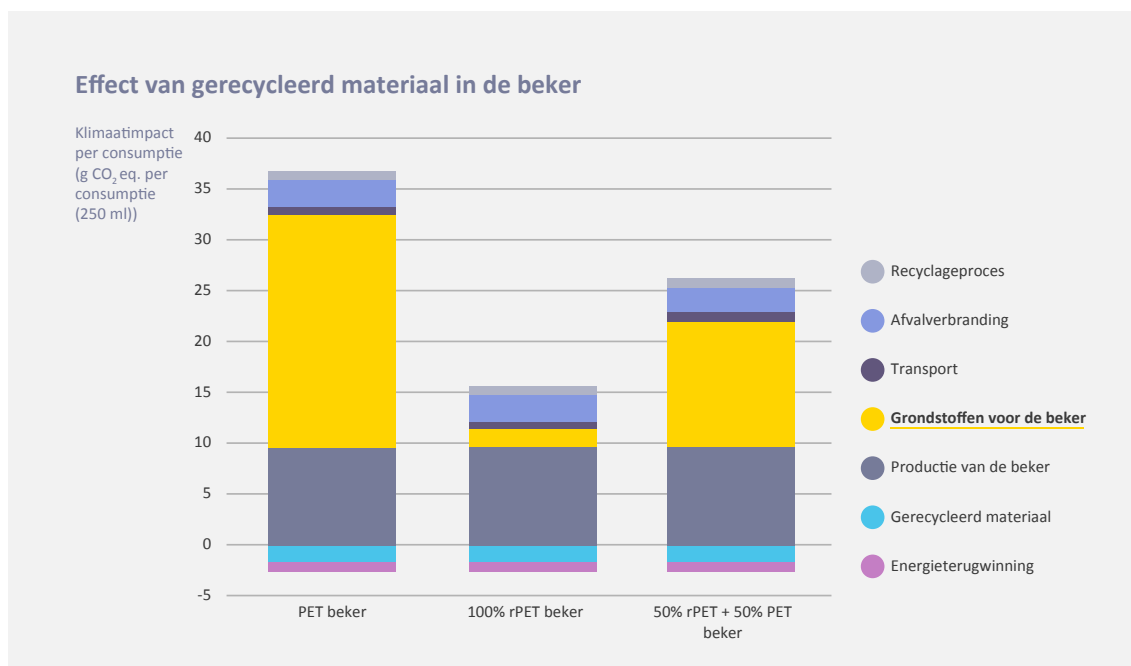

Duurzaam drink- en eetgerei voor eenmalig gebruik

rPET (gerecycleerde PET)

In vergelijking met bekens bestaande uit virgin PET liggen de milieu-impactwaarden van rPET bekens (bestaande uit 100% gerecycleerde post-consumer PET) ongeveer de helft lager.

Figuur 4 – Effect van aandeel gerecycleerd materiaal in recycleerbare beker van 6,5 gram voor eenmalig gebruik

Uit de OVAM-studie (2020) blijkt dat een hoger aandeel gerecycleerd materiaal in een beker voor eenmalig gebruik een aanzienlijke invloed heeft op de milieu-impact, vooral door de grote invloed van grondstoffen aan de totale milieuscore van recycleerbare bekens.

Na gebruik kunnen deze wegwerpbekens in principe terug worden ingezameld voor recyclage. Uit de OVAM-studie blijkt dat indien rPET bekens selectief worden ingezameld voor recyclage, ze op milieu-vlak ongeveer even goed scoren als herbruikbare Polycarbonaat (PC) of copolyester bekens (zoals Tritan®), nl. milieuscore B.

In de praktijk is selectieve inzameling logistiek enkel haalbaar voor heel grote evenementen. De standaard praktijk is dat wegwerpbekens niet apart worden ingezameld maar bij het restafval belanden en verbrand worden. In dat geval hebben ze milieuscore C (= 2x de milieu-impact van milieuscore B).

Momenteel (april 2020) zijn rPET bekens nog ongeveer 30 à 35% duurder dan wegwerpbekens uit virgin plastic, waardoor ze tot nu toe quasi niet worden gebruikt op evenementen.

PLA (Poly Lactic Acid) & CPLA (Crystallized Poly Lactic Acid)

PLA wordt doorgaans gemaakt van de suikers en zetmeel uit maïs en bieten. Hieruit wordt melkzuur gewonnen, waarna het verwerkt wordt tot een kunststofgranulaat. Vanuit dit granulaat worden heel veel producten gemaakt, waaronder bekens, bestek, kommen e.d. Het materiaal is enkel geschikt voor koude dranken en gerechten want bij verwarming boven de 45°C treedt er vervorming op. Het is belangrijk dat PLA producten op een koele plek worden bewaard. Wanneer er tijdens het productieproces talk wordt

toegevoegd, ontstaat CPLA (Crystallized Poly Lactic Acid), wat hittebestendig is tot 85°C.

Volgens LCA studies liggen de CO₂ emissies bij productie van PLA verschillende malen lager dan die van fossiele plastics. PLA is gecertificeerd composteerbaar volgens EN-13432 en zal binnen 90 dagen composteren in een industriële installatie. Het degradeert er tot biomassa, CO₂ en water. In de praktijk heeft PLA echter geen voedingswaarde als compost, waardoor uit onderzoek blijkt dat compostering minder gunstig scoort dan recycling of verbranding (OVAM-studie 2017, p. 11).

Wanneer er voor selectieve inzameling en recycling van PLA wordt gekozen is het heel belangrijk dat de afvalfractie niet gemengd raakt met andere selectief ingezamelde stromen bestemd voor recycling. Ze zijn visueel namelijk niet te onderscheiden van plastics uit aardolie zoals PE of PET en belanden daardoor vaak foutief bij het PMD.

Een ander aspect om rekening mee te houden is dat de verwerkingscapaciteit van PLA producten in België heel beperkt is. Er zijn momenteel (april 2020) slechts 2 verwerkers. Afhankelijk van de locatie van het evenement kan er dus extra mobiliteitsdruk optreden. Bijgevolg is het materiaal vaak niet geschikt voor kleine evenementen. Informeer je steeds bij de verwerkers alvorens voor dit materiaal te kiezen. Momenteel wordt er op vlak van recycling van PLA vooral ingezet op het verwerken van industrieel afval, en veel minder op postconsumer afval. In de toekomst zit er wel potentieel in het chemisch recyclen van postconsumer PLA. Bij chemische recycling wordt het afvalmateriaal terug gebracht tot de oorspronkelijke chemische bouwstenen. Dit proces is ideaal voor postconsumer afvalmaterialen die vervuild zijn, zoals wegwerp drink- en eetgerei van op festivals.

Wanneer PLA drink- of eetgerei selectief wordt ingezameld voor recycling hebben ze een milieu-score B. De standaard praktijk is dat PLA wegwerpbekers niet apart worden ingezameld maar bij het restafval belanden en verbrand worden. In dat geval krijgen ze milieuscore C.

Kartonnen bekertjes met PE of PLA coating

Karton wordt vaak gebruikt voor koffie- en theebeertjes in automaten²¹. Zowel bekertjes met een PE coating als een PLA coating kunnen gerecycleerd worden. Ze mogen echter niet samen met de papier- en karton fractie worden ingezameld. Aangezien de PE of PLA coating de recycling van het karton bemoeilijkt, moeten deze bekertjes steeds apart worden ingezameld en naar een aparte verwerker gestuurd worden. Momenteel is er nog geen verwerkingsinstallatie in België. Goed ingezamelde bekertjes worden momenteel uitgevoerd naar het buitenland voor recycling.

In de praktijk is een selectief ingezamelde stroom kartonnen bekertjes vaak te vervuild om goed te kunnen recyclen (omdat er blikjes, klokhuizen of ander afval tussenzit). Recent kwam aan het licht dat 85 miljoen koffiebekertjes van de Nederlandse overheid om deze reden niet gerecycleerd werden (zoals voorzien was) maar verbrand²².

Als je toch wegwerp koffiebekertjes verkiest met oog op recycling is het heel belangrijk om de gebruiker bewust te maken dat de afvalfractie zuiver moet zijn en geen andere afvalstoffen mag bevatten. Dit vereist aanhoudende sensibilisering.

Wanneer kartonnen bekertjes selectief worden ingezameld voor recycling hebben ze een milieu-score B. Bij verbranding krijgen ze milieuscore C.

21 Voorbeeld aanbieder: <https://www.cup2paper.com/be/>.

22 <https://bit.ly/3m37Rvi>

Suikerrietvezel (Bagasse)

Bagasse is de plantaardige vezel die achterblijft nadat suikerproducenten de suikerriet stengels verwerkt hebben. Vroeger werd het verbrand, nu wordt het gebruikt als grondstof voor voedingsrecipiënten (ter vervanging van traditioneel papier). Het is zowel bestand tegen opwarming in de microgolfoven als koeling in ijskasten. Tegenwoordig wordt het vaak gebruikt als materiaal voor wegwerp borden en kommen. Ze voelen een stuk steviger aan dan kartonnen borden.

De milieu-impact van suikerrietvezel borden ligt lager dan klassieke kartonnen borden. De prijs echter ligt momenteel nog dubbel zo hoog als de wegwerp kartonnen of virgin plastic varianten.

Bagasse is in theorie zoals PLA volledig composteerbaar in een industriële composteringsinstallatie. Maar in België zijn er maar enkele afvalintercommunes die bagasse kunnen verwerken. Als je er gebruik wilt van maken ga je dus best eerst na of een lokale verwerking mogelijk is. Indien niet mogelijk belandt het bij het restafval voor verbranding, en weegt de extra investering dus niet op.

Conclusie

In situaties waar het praktisch gezien heel moeilijk is om gebruik te maken van herbruikbaar drink- of eetgerei, kan drink- en eetgerei voor eenmalig gebruik een oplossing zijn.

Om de milieu-impact zo laag mogelijk te houden wordt in het geval van wegwerp best gekozen voor selectieve inzameling en recyclage (bvb. van rPET, PLA, karton) in plaats van verbranding. Compostering (van PLA) is vaak een minder gunstige oplossing dan recyclage. Maak alleszins vooraf goede afspraken met een verwerker zodat het afgedankte drink- of eetgerei effectief gerecycleerd kan worden en niet alsnog verbrand wordt.

Productieproces

Tijdens de productiefase worden de grondstoffen verwerkt en omgezet tot een finaal product. Als aankoper kan u in deze fase transparantie vragen over de sociale en ecologische impact van de productie, inclusief het productie-afval en energiegebruik die gegenereerd wordt tijdens de productieprocessen. Onderstaande criteria zijn van toepassing voor zowel herbruikbare- als wegwerp drink- en eetgerei:

- Zorg voor transparantie in het productieproces. Vraag wie de bedrijfsvoering uitvoert (welke organisatie?) en waar de productiesites zich bevinden (welke locatie?).
- Kies bij voorkeur voor Europese producenten. Dan ben je zeker dat er voldaan wordt aan de minimale eisen en normen op vlak van voedselveiligheid. Drink- en eetgerei geproduceerd in Azië is meestal goedkoper maar vaak minder kwalitatief en voldoet niet altijd aan de geldende normen op vlak van voedselveiligheid.
- Verwijs naar of eis milieumanagementsystemen die duurzaamheid meenemen in de beleid- en actieplannen (bv. EMAS of ISO 14001). Het is belangrijk dat deze eis wordt gesteld aan de relevante organisaties in de keten. Een distributeur kan bijvoorbeeld beschikken over een milieumanagementsysteem maar dit wil niet zeggen dat ook de producent over dit certificaat beschikt.

Distributie

De distributiefase betreft alle verpakkingen en transporten in de keten inclusief de finale levering aan de klant. De ecologische voetafdruk van een product is deels afhankelijk van de wijze van transport en zijn verpakking. De voorgestelde criteria zijn van toepassing voor zowel herbruikbare- als wegwerp drink- en eetgerei:

Verpakking

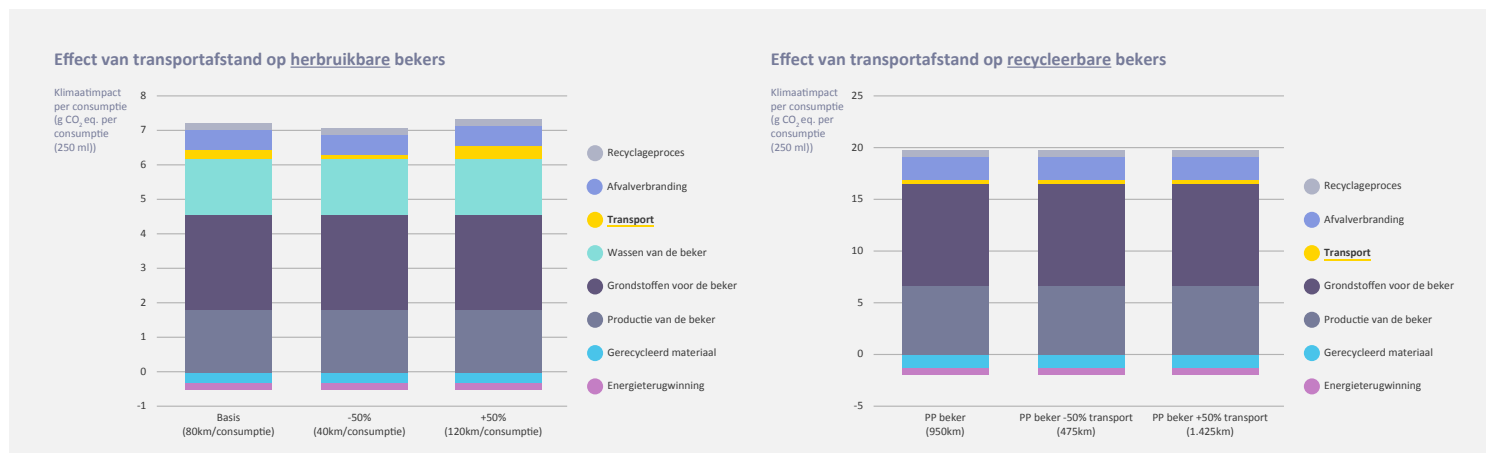
Het volledig vermijden van verpakkingen is niet mogelijk voor drink- en eetgerei. Het vocht- en stofvrij verpakken is namelijk essentieel voor de voedselveiligheid. Wel kan er rekening gehouden worden met volgende zaken:

- Het maximaal hergebruiken van verpakkingen: herbruikbaar drink- en eetgerei kan opgeborgen worden in herbruikbare recipiënten zoals stevige en volledig afsluitbare plastic boxen. Indien hier voor wordt gekozen, let er dan op dat de boxen stapelbaar zijn, en dat de deksels bij voorkeur aan de boxen hangen (anders gaan ze makkelijk verloren).
- Gebruik maken van hoogwaardig recycleerbare verpakkingen en deze selectief laten inzamelen voor recyclage;
- Verpakking kiezen met een hoog percentage aan gerecycleerde materialen;
- Verpakkingen kiezen bestaande uit monomaterialen (bv. karton zonder plastic folie aangeplakt);
- Indien mogelijk kiezen voor grotere verpakkingen, want deze hebben minder verpakkingsmateriaal nodig per hoeveelheid product.

Daarnaast is het ook belangrijk om de toeleveringsketen aan te sporen om verantwoord om te gaan met verpakkingsafval. Dit kan door de leverancier verantwoordelijk te stellen voor de terugname en recyclage van zijn verpakkingsafval. Bovendien is het ook aangewezen om transparantie te vragen in de volgende kringlopen. Dit maakt het mogelijk om leveranciers aan te sporen of te kiezen om het afval te verwerken met maximaal waardebehoud van de materialen.

Transport

Uit de OVAM-studie (2020) blijkt dat transport slechts in zeer geringe mate bijdraagt aan de totale milieu-impact van blikken, zowel bij herbruikbare als eenmalige blikken. Belangrijke kanttekening bij de grafiek van herbruikbare blikken is dat er werd uitgegaan van slechts 20 consumpties per beker (met nadien recyclage). Indien er wordt uitgegaan van veel meer consumpties (bvb. 100), wint transport aan belang.

Figuur 5 en 6 – Effect van transportafstand op respectievelijk herbruikbare en recycleerbare blikken

Bij herbruikbaar drink- en eetgerei is voornamelijk de afstand tussen de was- en stockage plaats en de plaats van gebruik van belang. Hoe meer gebruikscycli hoe groter het relatieve aandeel van transport (en wassen) in de totale milieu-impact. Wanneer je ervoor kiest om het drink- en eetgerei niet zelf af te wassen maar gebruik te maken van een externe dienstverlening, kies dan voor een lokale afwas- en stockage oplossing bij voorkeur uit de sociale economie. Zowel in Vlaanderen, Brussel als Wallonië zijn er lokale dienstverleners actief die verhuur, afwas, en stockage aanbieden.

Als aankoper kan je met verschillende aspecten rekening houden:

- Vragen naar kratten, korven, boxen of dozen met afmetingen volgen de Euronorm²³, (bijvoorbeeld 600 x 400 mm). Deze stapelen het efficiëntst op Europallets en industriepallets. Op die manier kan er efficiënter gestapeld worden in vrachtwagens, waardoor mogelijks minder transporten nodig zijn.
- Vragen om gebruik te maken van voertuigen die voldoen aan de Euro 6-norm en/of (logistieke) leveranciers die LEAN & GREEN gecertificeerd zijn.
- Vraag aan de leverancier naar transport zonder gebruik van fossiele brandstoffen. Enkele voorbeelden hiervan zijn elektrische voertuigen of het gebruik van fietsen.
- Kies voor efficiëntie van transportbewegingen. Kies voor een organisatie rekening houdend met de afstand, slimme ophaalronde, goede samenwerking met logistieke partners,... Ook kan de logistieke stroom geoptimaliseerd worden door bijvoorbeeld verschillende leveringen te bundelen in één levering.

Gebruik en gebruiksduur

Soorten contracten

We kunnen bij de herbruikbare varianten drie soorten contracten onderscheiden:

- Aankopen en zelf afwassen en stockeren;
- Aankopen en een apart contract afsluiten voor afwas en stockage;
- Huren met all-in service.

In een all-in formule zorgt een dienstverlener voor het leveren en ophalen van drink- of eetgerei, het professioneel reinigen, drogen en stockeren. Deze formule ontzorgt de organisator en zorgt vaak voor een vlottere werking bij middelgrote en grote evenementen.

Herbruikbaar drink- en eetgerei zelf aankopen is enkel financieel en ecologisch interessant als het materiaal voldoende hergebruikt kan worden. Lokale besturen of intercommunales die zelf herbruikbare bекers aankopen kunnen door het uitlenen ervan de hergebruiksgraad aanzienlijk verhogen. Uit een bevraging van Interafval (de Vlaamse koepel van de afvalintercommunales) onder haar leden blijkt dat 11 van de 21 intercommunales herbruikbare бекers hebben aangekocht en een uitleendienst voorzien.

De gemeentes en intercommunales die zelf geen бекers aankopen huren deze ofwel bij een gespecialiseerde dienstverlener (die in de meeste gevallen ook instaat voor de reiniging) ofwel bij de brouwers die de dranken verzorgen op de evenementen.

23 Euronorm is een gestandaardiseerde 'collomodulaire' maatvoering die ontwikkeld is op basis van de industriepallet 1200 x 1000 mm, de Europallet 1200 x 800 mm en de rolcontainer 800 x 600 mm.

CASE

Stad Antwerpen: Raamovereenkomst voor het vervaardigen en leveren van herbruikbare bekervan met stadsdesign op afroep en + raamovereenkomst voor het stockeren, reinigen en verdelen (incl. transport en coördinatie) van de bekervan. Beide overheidsopdrachten beogen de verduurzaming van de Antwerpse evenementen. Bij de opmaak van de twee bestekken werd dan ook de grootste aandacht geschonken aan duurzaamheid, zowel in de technische specificaties als in de gunningscriteria.

“De stad Antwerpen engageert zich om evenementen op haar grondgebied te verduurzamen door het gebruik van herbruikbare bekervan maximaal aan te moedigen.”

Thalia Sleeckx – Innovatief coördinator stad Antwerpen

Hoe meer gebruikscycli hoe lager de milieu-impact

In het algemeen kunnen we stellen dat herbruikbaar drink- en eetgerei qua milieu-impact zo goed als altijd beter scoort dan wegwerpmaterialen. Een belangrijke voorwaarde is evenwel dat het herbruikbare drink- en eetgerei voldoende worden hergebruikt. Hoe meer je herbruikbaar drink- en eetgerei hergebruikt, hoe groter het milieuvoordeel wordt van hergebruik.

In de tabel hieronder staan de kantelpunten vermeld van verschillende materiaaltypes van herbruikbare en wegwerpbekers. Deze variëren tussen de 3 en de 20. Zoals in de tabel te zien is, is het kantelpunt voor PC of copolyester hoger dan voor PLA of PP bekervan.

Kantelpunten volgens materiaal- types van herbruikbare en wegwerpbekers		Wegwerpbeker afvalverbranding	
		PLA, karton	PP, PET, PS
Herbruikbare beker	PLA	6	3
	PP, PET, PS	10	6
	PC, copolyester	20	10

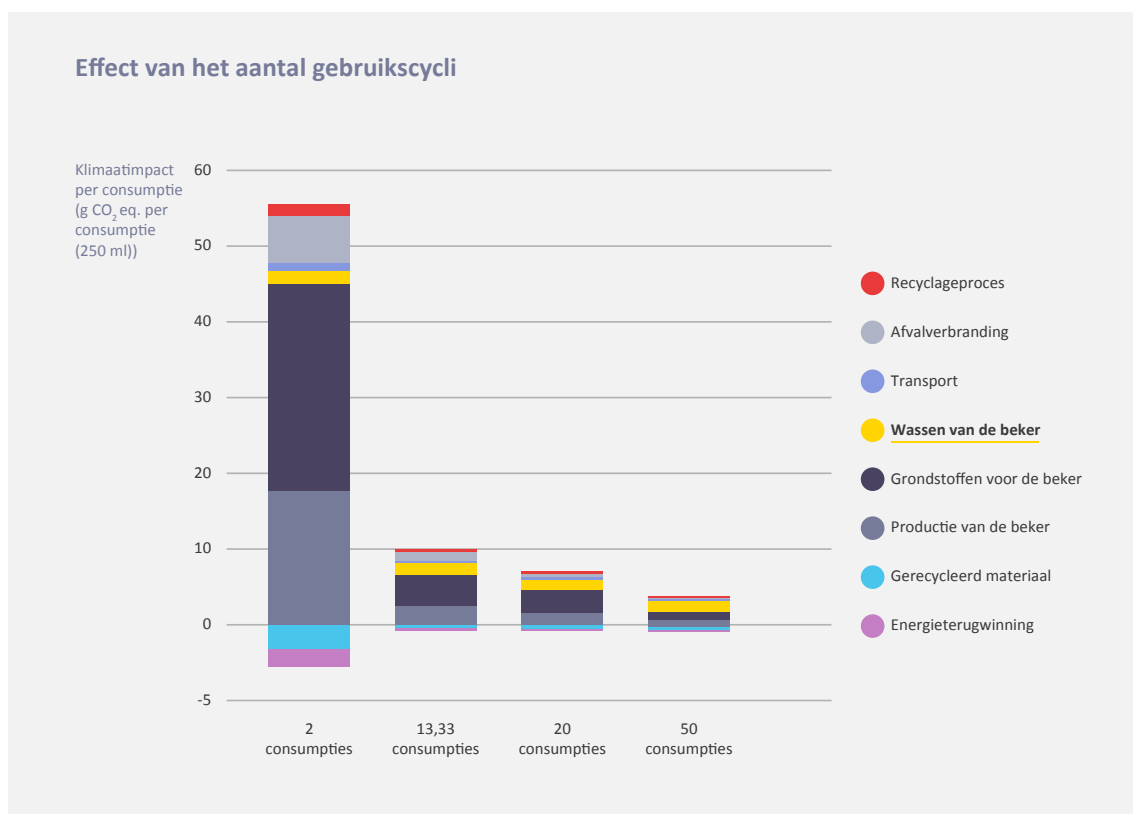
Figuur 7 – Kantelpunten volgens
materiaaltypes van herbruikbare en
wegwerpbekers

Reiniging

Bij herbruikbaar drink- en eetgerei is het duurzaam organiseren van het afwasproces van essentieel belang. Hoe groter het aantal gebruikscycli, hoe groter het relatieve aandeel wordt van het wassen in de totale milieu-impact. Zo is bijvoorbeeld bij 50 consumpties van een PP beker reeds meer dan 40% van de totale milieu-impact gerelateerd aan het wassen van de beker.

Figuur 8 – Effect van gebruikscycli op een herbruikbare beker van PP (29 gram), incl. recyclage na levensduur

Industrieel afwassen door een professionele dienstverlener verdient de voorkeur boven zelf machinaal of manueel afwassen omwille van hygiëneredenen. Er is een ruim aanbod van industriële afwasservices in België aanwezig.

Als aankoper van een dienstverlening voor het wassen van herbruikbaar drink- en eetgerei kan je op volgende zaken letten:

- Kies voor oplossingen die zo weinig mogelijk water verbruiken.
- Afwassen op een zo laag mogelijke temperatuur, zonder evenwel in te boeten op voedselveiligheid.
- Eis afwasmachines met een laag energieverbruik.
- Eis ecologische detergents.

Indien je er toch voor kiest om zelf in te staan voor de afwas, zorg er dan voor dat er strikte hygiënemaatregelen worden getroffen. In bijlage 1 vind je een opsomming van hygiënevoorschriften, opgesteld door de OVAM in samenwerking met het FAVV.

Beperken van verliespercentage

Bij gebruik van herbruikbaar drink- en eetgerei op evenementen moet je er altijd rekening mee houden dat een bepaald percentage van de herbruikbare bekken, borden, enz. toch in het restafval belanden of

worden meegenomen door de bezoeker. Door het verliespercentage te beperken kan de milieu-impact aanzienlijk verlaagd worden. Op evenementen vraag je best een voldoende hoge waarborg om ervoor te zorgen dat bekers niet naar huis worden meegenomen. Kies ook voor neutrale bekers, gepersonaliseerde bekers hebben een hogere kans om meegenomen te worden als verzamelobject.

Einde gebruik

De einde-gebruik routes van drink- en eetgerei zijn de volgende:

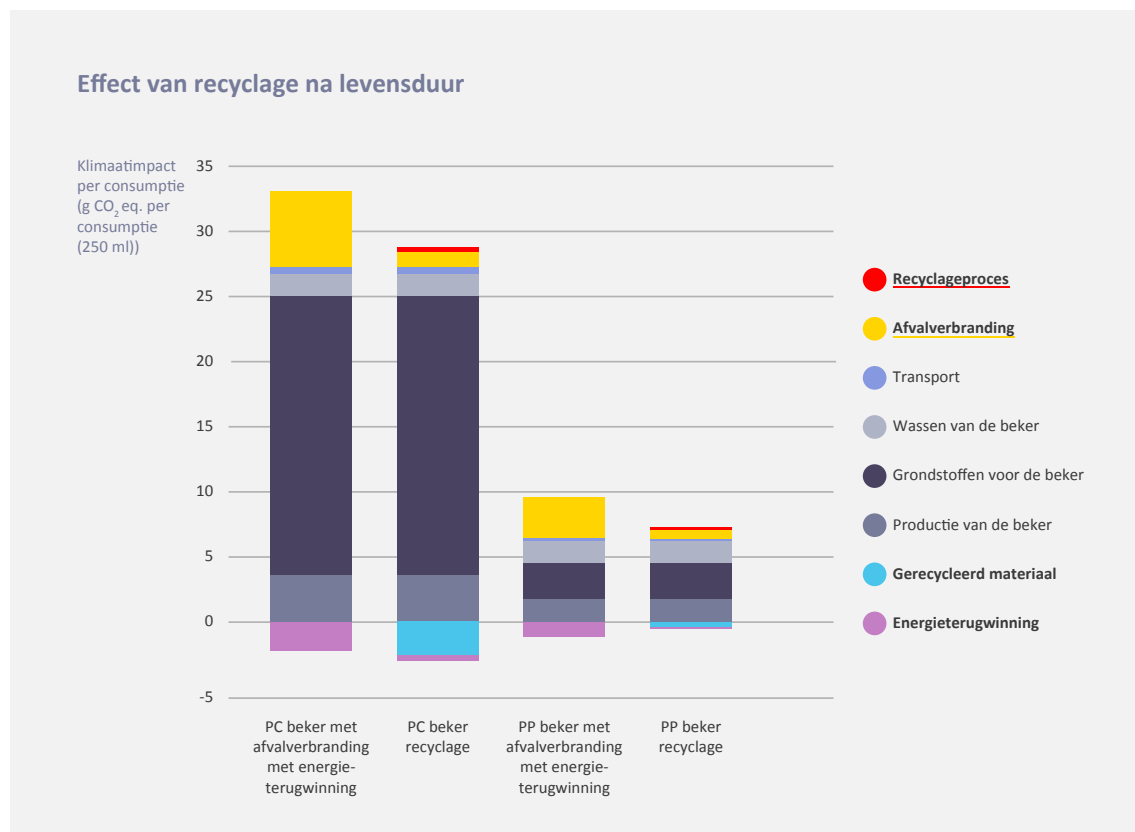
- Selectieve inzameling met oog op recyclage;
- Selectieve inzameling met oog op compostering (enkel voor composteerbare materialen);
- Inzameling als restafval met oog op verbranding met energierecuperatie.

Als aankoper van herbruikbaar drink- en eetgerei heb je de mogelijkheid om reeds bij de aankoop van nieuwe producten afspraken te maken met je leverancier over de eindegebruiksfasen. Zo kan je eisen dat je leverancier instaat voor de correcte ophaling en recyclage.

Hieronder lichten we toe welke materialen je in welke einde-gebruik route kan opnemen.

Selectieve inzameling met oog op recyclage

Het recyclen van drink- en eetgerei aan het einde van de levensduur levert milieuwinst op. Dit geldt zowel voor herbruikbare als eenmalige exemplaren. De milieuwinst komt vooral door het vermijden van afvalverbranding (OVAM-studie, 2020). In de figuur hieronder is het effect op CO₂ uitstoot te zien van recyclage voor herbruikbare PP en PC bekers.

Figuur 9 – Effect van recyclage van herbruikbare bekers (PP: 29 gram, PC: 50 gram) bij 20 consumpties

In België of in onze buurlanden kunnen de meeste plastics die worden gebruikt voor drink- en eetgerei (PP, PC, Copolyester, PS) gerecycleerd worden tot nieuwe grondstoffen. In regel worden deze niet gebruikt voor de productie van nieuw drink- en eetgerei, maar eerder voor andere toepassingen, zoals autobumpers, bloempotjes en fleece kledij.

In principe is PLA ook recycleerbaar, maar zoals hierboven reeds aangehaald is de verwerkingscapaciteit in België heel beperkt.

Voor de inzameling en recyclage van grote hoeveelheden afgedankt drink- en eetgerei dienen afspraken gemaakt te worden met geregistreerde afvalophalers en vergunde verwerkers.

Een performante recyclage is enkel mogelijk wanneer het te recycleren materiaal selectief is ingezameld en niet verontreinigd is met voedselresten, papier, e.d.. In de praktijk stelt zich hier vaak een probleem bij drink- en eetgerei voor eenmalig gebruik, zowel op evenementen als in de interne werking van de overheid,. Selectieve inzameling van bijvoorbeeld (r)PET of PLA bekertjes is economisch vaak enkel haalbaar voor heel grote evenementen.

Wanneer wegwerp drink- of eetgerei selectief wordt ingezameld is het heel belangrijk dat de composteerbare fracties (zoals PLA) niet vermengd raken met andere selectief ingezamelde stromen bestemd voor recyclage (zoals PMD). In de praktijk is al vaak vastgesteld dat PLA producten de reguliere recyclagestromen vervuilen.

Selectieve inzameling met oog op compostering

Composteerbaar drink- en eetgerei, zoals PLA bekertjes of bordjes en kommen uit suikerrietvezel of palmbladeren, kunnen in principe gecomposteerd worden in een industriële composteringsinstallatie. Vaak zijn deze producten gecertificeerd volgens de EN-13432 norm (zie hoofdstuk 6). In dergelijke composteringsinstallaties degraderen ze binnen 90 dagen tot biomassa, CO₂ en water.

Voor de inzameling en compostering ervan dienen steeds vooraf afspraken gemaakt te worden met vergunde composteerbedrijven, want composteerbaar drink- en eetgerei mag niet gesorteerd worden bij voeding- en tuinafval.

In de praktijk heeft composteerbaar drink- en eetgerei weinig voedingswaarde, waardoor ze weinig tot niets bijbrengen aan de kwaliteit van het compost. Meestal is de fractie ook te vervuild (bvb met servietten of bestek uit andere materialen) waardoor compostering niet mogelijk is. Uit onderzoek blijkt dat compostering zelfs minder gunstig scoort dan verbranding (OVAM-studie 2017, p. 11).

Inzameling als restafval met oog op verbranding

De standaard praktijk momenteel (april 2020) is dat drink- en eetgerei voor eenmalig gebruik bijna nooit apart worden ingezameld voor recyclage of compostering. Het wordt meestal als restafval ingezameld en gaat naar verbrandingsinstallaties.

6

BESCHIKBARE KEUR- MERKEN OP DE MARKT

Labels kunnen ingezet worden als verificatie of bewijsvoering dat aan bepaalde sociale, ecologische en kwaliteitscriteria is voldaan. Op die manier krijg je als aankoper een garantie van een derde, onafhankelijke partij dat de aangekochte producten voldoen aan eisen die hoger liggen dan de minimale wettelijke vereisten in de Europese Unie.

Hieronder vind je het overzicht van de meest voorkomende of meest gekende productlabels, managementsystemen en risicorapporten/ auditsystemen op de Belgische (en Europese) markt. In de rechterkolom wordt telkens aangeduid hoe gekend dit label is door de producenten van drink- en eetgerei.

Legende

- (Blauw) Wijdverspreid in de markt.
Beïnvloeding van de prijs: =
- (Oranje) Beperkt aanwezig op de markt
Beïnvloeding van de prijs: ↗
- (Rood) Onvoldoende tot niet aanwezig op de markt
Beïnvloeding van de prijs: ↑

PRODUCTLABELS

Er zijn voor wat betreft duurzaam drink- en eetgerei slechts een aantal labels beschikbaar. De meest gebruikte hebben betrekking op biogebaseerde inhoud.

OK Biobased (Blauw) Wijdverspreid in de markt.

Biobased is een label voor producten die deels bestaan uit hernieuwbare grondstoffen, opgericht in 2009. Er bestaan 4 varianten van het Biobased label. Met sterren van 1 tot 4 wordt het percentage biologische grondstoffen weergegeven. Als het product 20 tot 40 procent uit hernieuwbare grondstoffen bestaat, wordt 1 ster toegekend. Bij 40 tot 60 procent worden 2 sterren toegekend. Bij 60 tot 80 procent worden 3 sterren toegekend. Bij minstens 80 procent worden vier sterren toegekend.

Het label wordt beheerd en gecontroleerd door TÜV Austria Belgium.

Het lastenboek met alle criteria die het label hanteert, kan worden geraadpleegd op <https://www.tuv-at.be>.

OK Compost INDUSTRIAL (Blauw) Wijdverspreid in de markt.

OK Compost INDUSTRIAL is een label voor composteerbare producten en grondstoffen. Het label geeft producten aan die geen schadelijk stoffen bevatten en in een industriële compostinstallatie kunnen herleid worden tot compost, waarin geen residu's van zware metalen aanwezig zijn.

Het enige referentiepunt voor het certificeringsprogramma is de geharmoniseerde EN 13432:2000-norm. Elk product met het OK compost INDUSTRIAL logo voldoet dan ook aan de vereisten van de EU-verpakkingsrichtlijn (94/62 / EEG).

Het label wordt beheerd en gecontroleerd door TÜV Austria Belgium.

Het lastenboek met alle criteria die het label hanteert, kan worden geraadpleegd op <https://www.tuv-at.be/>.

De grote meerderheid van de op de markt beschikbare composteerbare bakers, borden en kommen (zoals uit PLA of bagasse) zijn gecertificeerd volgens de EN 13432 norm en zijn dus composteerbaar in een industriële composteringsinstallatie. Meestal bevatten deze producten ook het OK compost (industrial) logo, maar niet altijd. Het belangrijkste is dat ze voldoen aan de norm. Maar niettegenstaande het logo aanwezig is mogen deze producten niet bij het voeding- en tuinafval. Voor de inzameling en compostering ervan dienen afspraken gemaakt te worden met vergunde composteerbedrijven.

Recycled content (Rood) Onvoldoende tot niet aanwezig op de markt

Mogelijks dragen sommige plastic bakers, kommen en borden een label dat "recycled content" garandeert. Deze labels worden meestal uitgereikt door certificatie-organismen die een eigen auditschema opzetten en het product op basis van dit schema testen (zoals bvb. QA-CER of DIN CERTCO). Meestal zijn ze in grote mate gebaseerd op de EN ISO 14021 en EN 15343 normen rond recycled content.

Er bestaat momenteel nog geen algemeen aanvaard Europees label voor recycled content.

Meer informatie:

<https://www.qa-cer.be>

<https://www.dincertco.de>

MILIEUMANAGEMENTSYSTEMEN

Een milieumanagementsysteem is gericht op het beheersen en verbeteren van prestaties op vlak van de milieu-impact van de organisatie. Indien u aan de uitvoerder vraagt om een milieumanagementsysteem voor te leggen heeft u de zekerheid dat er voldaan wordt aan de milieuwetgeving en dat de organisatie streeft naar een continue verbetering van de milieuprestaties.

De meest gekende milieumanagementsystemen op de Europese markt zijn EMAS en ISO 14001. Er is (april 2020) weinig informatie beschikbaar over de verspreiding van deze systemen bij de producenten van duurzaam drink- en eetgerei.

EMAS (Rood) Onvoldoende tot niet aanwezig op de markt

Het Europees Milieumanagement- en Audit Schema (EMAS) is een milieubeheer- en auditsysteem van de EU voor bedrijven en andere organisaties. EMAS biedt een systeem om een organisatie te evalueren en te verbeteren op vlak van milieuprestaties.

Meer informatie:

http://ec.europa.eu/environment/emas/index_en.htm

ISO 14001 (Blauw) Wijdverspreid in de markt.

ISO 14001 is de milieumanagementstandaard van de Internationale Organisatie voor Standaardisatie. ISO 14001 stelt een systematische aanpak voor met oog op het continu verbeteren van de milieu-impact van de activiteiten, producten en diensten van de organisatie.

ISO 14001 is in volle expansie in de EU en kent in de markt een verdubbeling over de laatste 8 jaar. Er zijn enkel algemene statistieken per land gekend, nog niet per sector.

Meer informatie:

<http://www.iso.org/iso/home/standards/management-standards/iso14000.htm>

Let op:

1. Een milieumanagementsysteem is gelinkt aan een organisatie, niet aan een product!
2. Indien deze systemen onvoldoende verspreid zijn op de markt is het een risico om dit te eisen als selectie- of uitvoeringscriterium. Marktverkenning biedt hier vaak bijkomende hulp. Er bestaan echter bijkomende technieken om leveranciers te vragen naar hun milieumanagement. Zie hiervoor de rubriek milieumanagement op www.gidsvoorduurzameaankopen.be.

7

ADVIEZEN VOOR AANKOPERS

Kies in functie van je beoogde gebruik de materialen van herbruikbaar drink- en eetgerei.

Voor dagelijks gebruik in omstandigheden waar breuken niet veel voorkomen en weinig risico inhouden is drank- en eetgerei uit glas en porselein veruit de beste keuze die gemaakt kan worden vanuit duurzaamheidsoverwegingen. De levensduur ervan is namelijk vele malen langer dan gelijk welke herbruikbare plastic beker of bord.

Voor grote evenementen waar er niet steeds zorgzaam wordt omgegaan met drink- en eetgerei is het belangrijk om voor bekers te kiezen die minder gevoelig zijn aan krassen. PP bekers zijn hiervoor veruit de beste keuze. Voor kleinschaligere evenementen en bij zorgzaam gebruik kunnen ook PC en copolyester bekers ingezet worden.

Kies voor herbruikbaar drink- en eetgerei

Herbruikbaar drink- en eetgerei scoort qua milieu-impact zo goed als altijd beter dan wegwerpmaterialen. Een belangrijke voorwaarde is evenwel dat het herbruikbare drink- en eetgerei voldoende worden hergebruikt. Gemiddeld gezien hebben herbruikbare bekers vanaf 10 gebruikscycli een lagere milieu-impact dan wegwerpbekers. Hoe meer je herbruikbaar drink- en eetgerei hergebruikt, hoe groter het milieuvoordeel wordt van hergebruik.

Overheden in Vlaanderen zijn sedert januari 2020 reeds verplicht om gebruik te maken van herbruikbare bekers. Vanaf januari 2022 wordt deze verplichting uitgebreid naar eetgerei. Anticipeer op deze wetgeving en stimuleer marktpartijen om nu reeds te investeren in herbruikbaar eetgerei.

Kies voor kwaliteitsvolle producten

Let op voor goedkoop herbruikbaar drink- en eetgerei afkomstig van buiten de Europese Unie. Vaak is de levensduur van deze producten korter. Soms voldoen ze ook niet aan de vereiste normen inzake voedselveiligheid. Let bij de beoordeling van de kwaliteit zeker op het aantal wasbeurten waarvoor het drink- en eetgerei gewaarborgd is.

Kies voor een tijdloze, neutrale en beperkte bedrukking

Om ervoor te zorgen dat herbruikbaar drink- en eetgerei lang gebruikt kan worden is het belangrijk om voor een tijdloze en neutrale bedrukking te zorgen. Hou de bedrukking ook zo beperkt mogelijk zodat er geen problemen kunnen opduiken bij de recyclage.

Stimuleer het gebruik van gerecycleerde materialen

Gebruik maken van gerecycleerde materialen in drank- en eetgerei kan de milieu-impact aanzienlijk doen dalen. Zowel bij herbruikbare als wegwerpbekers bestaan er reeds varianten die deels bestaan uit gerecycleerde materialen. Stimuleer marktpartijen om hier op in te zetten.

Kies bij beperkt gebruik voor huur in plaats van aankoop

Wanneer je slechts een paar keer per jaar nood hebt aan herbruikbaar drink- of eetgerei is het zowel vanuit milieu-oogpunt als financieel gezien interessanter om te kiezen voor huur in plaats van aankoop.

Kies bij aankoop voor een voldoende hoog aantal gebruikscycli

Wanneer je beslist om toch een aankoop van herbruikbaar drink- of eetgerei te doen, zorg er dan voor dat het aantal gebruikscycli voldoende hoog ligt. Zo kan de hergebruiksgraad aanzienlijk verhoogd worden wanneer lokale besturen hun aangekochte drink- of eetgerei uitlenen aan lokale organisaties die evenementen organiseren.

Zorg dat composteerbaar drink- en eetgerei de bestaande recyclagestromen niet vervuilen

Wanneer je kiest voor composteerbaar wegwerp drink- of eetgerei, zorg er dan voor dat deze de bestaande selectief ingezamelde stromen zoals PMD niet vervuilen en maak afspraken met composteerbedrijven of ze deze producten willen composteren.

Maak bij het organiseren van evenementen gebruik van bestaande online tools en wegwijzers

Er zijn verschillende online tools beschikbaar die organisatoren van evenementen helpen om duurzame keuzes te maken inzake het cateringmateriaal, zoals bijvoorbeeld de Groeneventscan en de wegwijzer cateringmateriaal¹. In het Brussels gewest is er o.a. het ecodynamisch label² en binnenkort ook de Circular Event Toolkit³, een online toolkit om organisatoren te helpen een duurzaam evenement te organiseren.

1 <https://www.ovam.be/groenevent-tools>

2 <https://leefmilieu.brussels/themas/economie-transitie/label-ecodynamische-onderneming/hoe-werkt-het-label>

3 De Circular Event Toolkit zal beschikbaar zijn via de website van Leefmilieu Brussel vanaf begin 2021. Dit hulpmiddel werd ontworpen door het evenementenagentschap VO EVENT met de steun van Leefmilieu Brussel.

8

BIJLAGE 1: HYGIËNEMAATREGELEN VOOR HET REINIGEN VAN HERBRUIKBAAR DRINK- EN EETGEREI

Bron: <https://www.ovam.be/faq-vlarema-artikelen-53121-53122-en-53123>

a) Algemene aandachtspunten

- Zorg steeds voor een goede scheiding tussen vuile en propere afwas;
- Voer na het reinigen een visuele controle uit en verwijder gebarsten, verkleurde of beschadigde bekiers;
- Berg afgewassen materiaal zo snel mogelijk op en buiten het bereik van stof, contaminatie en liefst op een koele en dampvrije plaats;
- Ontsmettingsmiddelen, biociden, gebruiken kan (het is niet verplicht om deze te gebruiken), maar alleen als deze die geschikt zijn om met levensmiddelen in contact komen, voor het specifieke materiaal en de toepassing.

b) Industrieel afwassen

Industrieel afwassen door een professionele dienstverlener verdient de voorkeur boven machinaal of manueel afwassen omwille van hygiëneredenen. Er is een ruim aanbod van industriële afwasservices in Vlaanderen aanwezig. Een overzicht van aanbieders krijgt u via groenevent@ovam.be.

c) Machinaal afwassen

Na industrieel, verdient machinaal afwassen de voorkeur boven manueel afwassen. In een afwasmachine:

- Is de temperatuur van het water hoger dan de temperatuur bij het manueel afwassen;
- Kunnen specifieke reinigings- en spoelmiddelen gebruikt worden (efficiënter maar agressiever voor de handen);
- Wordt het gebruik van vaatdoeken, sponsjes of borsteltjes vermeden;
- Is de contacttijd met het water langer en bent u zeker dat resten van detergents en spoelmiddelen bij het naspoelen degelijk afgespoeld zijn;
- Is daarentegen wel een voorwas vereist.

Meer info over machinaal afwassen in [G-023 van het FAVV](#) deel 1 op p. 39/55.

d) Indien u er toch voor kiest om manueel af te wassen

- Houd de temperatuur van het afwaswater zo hoog mogelijk, dit is de maximale temperatuur die nog draaglijk is voor de handen;
- Ververs het waswater telkens wanneer nodig;
- Gebruik (ecologische) detergent. Deze dient voedingsgeschikt te zijn en niet agressief voor de herbruikbare bekens (vraag eventueel na bij je bekerleverancier welke detergenten geschikt zijn);
- Doseer het detergent op de juiste manier (niet te veel, maar ook niet te weinig);
- Gebruik zachte sponzen. Harde borstels beschadigen de herbruikbare beker (zowel polycarbonaat als polypropyleen);
- Spoel na met drinkbaar en zo heet mogelijk water (verdraagbaar voor de handen en ook voor het materiaal);
- Gebruik liefst een afwasbak met gescheiden compartimenten voor de afwas en de naspoeling;
- Vernieuw regelmatig het afwasmateriaal zoals sponsjes, vaatdoeken,...;
- Stel de afgewassen onderdelen zodanig, dat het uitlekken en drogen vlot kan verlopen;
- Beperk het afdrogen met een handdoek tot een strikt minimum. Indien het gebruik van handdoeken niet te vermijden is, neem dan steeds propere handdoeken, die zo vaak als nodig vervast worden;
- Vermijd waar mogelijk het hergebruik van handdoeken die gedroogd zijn na het vorige gebruik;
- Was steeds de handen alvorens afgewassen herbruikbare bekens te manipuleren;
- Beperk de manipulatie van herbruikbare bekens tot een minimum;
- Garandeer dat de afgewassen bekens droog en hygiënisch zijn alvorens ze op te bergen! Opgelet: kunststof droogt moeilijker dan porselein. De kans op schimmelvorming bij manuele droging is daarvoor groot. Drogen in piramidebakken of industrieel eindreinigen is sterk aanbevolen;

Meer info over reiniging van materiaal vindt u in het [Praktijkhandboek autocontrole voor de B2C-sectoren van het FAVV op p.46](#). Meer info over vaatwas van klein materiaal in [G-023 van het FAVV](#) deel 1 op p. 38-40/55.

Referenties

Meer voorbeelden voor het
verduurzamen van aankopen kan u
vinden op:

www.gidsvoorduurzameaankopen.be

Verantwoordelijke uitgever: